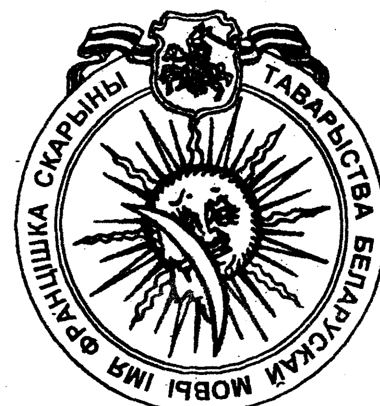
Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Наша слова

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года № 25(462) 28 ЧЭРВЕНЯ 2000 г.

Кузьме Чорнаму – 100

24 чэрвеня споўнілася 100 гадоў з дня нараджэння вядомага беларускага пісьменніка Кузьмы Чорнага

25 чэрвеня споўнілася 95 гадоў з дня нараджэння народнага паэта Беларусі

Петруся Броўкі

Шануйце мову беларусаў!

(Зварот Чэрыкаўскай гарадской арганізацыі Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны да жыхароў горада і раёна)

Душа кожнага чалавека прагне нечага высокага, узнёслага, таямнічага і роднага. Таму што без гэтага яна проста існаваць не зможа. У кожнага беларуса ёсць свая святыня – мова. Тая самая, на якой мы размаўляем, пішам вершы і апавяданні, праз якую перадаем сваю любоў і адданасць нашай любай Бацькаўшчыне.

Мова продкаў... Якая цяжкая ў яе гісторыя! Палітыка русіфікацыі і апалячвання, якая ў розныя часы праводзілася на Беларусі, прывяла да таго, што наша мова пачала знікаць з паўсядзённага ўжытку, са сродкаў масавай інфармацыі, са школ, тэхнікумаў, універсітэтаў. І асабліва напаткала такая доля Усходнюю Беларусь.

Але мы, нашчадкі Вялікага княства Літоўскага і Беларускай Народнай Рэспублікі, заклікаены абараніць нашу пявучую, сакавітую і паэтычную мову, узняць высока, да самых нябёсаў, бел-чырвона-белы сцяг беларушчыны.

Мы звяртаемся да ўсіх, каму дарагая беларуская мова, далучыцца да дзейнасці нашай арганізацыі, а настаўнікам і работнікам культуры, як мага больш служыць беларускай ідэі. Тэлефануйце нам па тэлефону: 2-28-61, або прыходзьце персанальна па адрасу: вул. Савецка, дом 7 (рэдакцыя раённай газеты "Заклік Ільіча", другі паверх, метадычны цэнтр аддзела культуры).

Жыве Беларуская мова!

Мы любім бязмежна сваю Беларусь!

***Станіслаў Хахлоў,** старшыня Чэрыкаўскай гарадской арганізацыі Таварыства беларускай мовы, старшыня раённага клуба творчай інтэлігенцыі "Натхненне".*

Атрыманы дазвол на правядзенне Кангрэсу дэмакратычных сілаў

Арганізацыйны камітэт Кангрэсу дэмакратычных сілаў (КДС) атрымаў дазвол з Мінгарвыканкаму на паравядзенне гэтай усебеларускай акцыі. КДС пройдзе ў Доме культуры "Сукно" (вул. Матусевіча, 20) - традыцыйным месцы правядзення форумаў дэмакратычных арганізацыяў. Ліст з дазволам падпісаў намеснік старшыні гарвыканкама В. Чыкін.

Нагадаем, што асноўныя тэмы Кангрэсу - стаўленне дэмакратычных сілаў да мяркуемых парламенцкіх выбараў увосень 2000 г., тактыка на магчымых прэзідэнцкіх выбарах, формы аб'яднання дэмакратычных сілаў. Старшынём арганізацыйнага камітэту абраны Юры Хадыка, намеснікам старшыні - Мечыслаў Грыб. Кіраўнік сакратарыяту - Вячаслаў Сіўчык. На чале рэдакцыйнай камісіі - Аляксандар Дабравольскі, мандатнай - Анатоль Сідарэвіч.

Мяркуецца, што Кангрэс збярэ каля 800 дэлегатаў з усёй краіны, якія будуць вылучацца паводле ўсталяваных квотаў. Сваіх прадстаўнікоў будуць мець палітычныя партыі, грамадскія арганізацыі, прафесійныя саюзы, рэгіёны краіны, а таксама - навуковая і творчая інтэлігенцыя.

Сустрэча ў Горках

8 чэрвеня 2000 года, старшыня ТБМ Алег Трусаў у рамках семінара "Беларуская нацыянальная ідэя: гісторыя і сучаснасць" выступіў перад настаўнікамі раённых і гарадскіх школ Горацкага раёна, а таксама выкладчыкамі Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі з двума дакладамі: "Месца і роля беларускай мовы ў працэсе станаўлення і развіцця беларускай нацыянальнай ідэі" і "Матэрыяльная культура беларусаў і яе роля ў фармаванні нацыянальнай свядомасці".

Гэтыя даклады выклікалі цікавасць у прысутных, было зададзена шмат пытанняў. Некаторыя выступоўцы адзначылі ролю ТБМ у сённяшнім грамадстве, заклікалі актывізаваць падпіску на "Наша Слова" і другія беларускамоўныя выданні. Таксама паспяхова адбылася прэзентацыя новай кнігі Кастуся Тарасава "Крыж Памяці", якая пабачыла нядаўна свет з дапамогай ТБМ.

Наш кар.

Гарадзенская абласная канферэнцыя ТБМ

25 чэрвеня ў Горадні прайшла абласная канферэнцыя ТБМ. Былі паднятыя пытанні, згодна з павесткай дня (гл. папярэдні нумар).

На Канферэнцыі прысутнічаў старшыня ГА ТБМ імя Францішка Скарыны Алег Трусаў.

На канферэнцыі высветлілася, што ў вобласці перарэгістравана 10 структур ТБМ. Чатыры арганізацыі (Масты, Карэлічы, Воранава, Астравец) патрабуюць толькі арганізацыйных высілкаў, а ў Іўі, Шчучыне, Бераставіцы, Зэльве, Свіслачы, Ашмянах – хоць пачынай усё з нуля.

Спадар Трусаў паведаміў, што па Беларусі зарэгістраваны 52 гарадскія і раённыя арганізацыі. Разам з тым расце рух ТБМ за мяжой. Традыцыйна моцны ён на Беласточчыне, створаны 3 суполкі ў Нямеччыне, суполка ў Коўне, у Вільні ў ТБМ – 152 чалавекі, у Латвіі - 160, пачаўся рух у Калінінградскай вобласці (там трэць насельніцтва – беларусы). Актывізавалі сваю дзейнасць беларускія суполкі у Севастопалі, Палтаве, Кіеве, Львове, Маскве, Англіі, Канадзе, ЗША, Аўстраліі.

Моцна сталі на ногі беларускія арганізацыі ў Іркуцку і Краснаярску.

Усяго сёння ў ТБМ – каля 7000 сяброў.

Да ўдзельнікаў канферэнцыі было даведзена, што рыхтуецца новы ўзор сяброўскага білета ТБМ.

У бліжэйшы час будзе надрукаваны каляндарык з партрэтам Ларысы Геніюш, потым з партрэтам Уладзіміра Караткевіча. На днях чакаецца выхад паштоўкі з выявай Францішка Багушэвіча.

На канферэнцыі былі абраны 5 дэлегатаў на Кангрэс дэмакратычных сілаў 2 ліпеня і 5 дэлегатаў на Усебеларускі з'езд 29 ліпеня.

Па выніках збору падпісаў за БНУ Гарадзеншчына дала каля 10 тысяч (з іх 8 тысяч лідскія). Канчатковыя вынікі будуць падведзены пазьней і абавязкова абнародаваны. Было адзначана, што ўлады супраціўляюцца адкрыццю БНУ, але згодныя шукаць кампраміс. ТБМ цвёрда стаіць за БНУ, але таксама не адмаўляе кампрамісу. Але гэта ўжо – практычная плоскасць.

Была абвешчана гатоўнасць абласной рады аказаць падтрымку раёнам у падпісцы на "Наша слова".

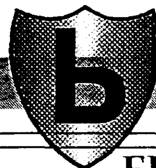
Некаторыя вынікі падпіскі на другое паўгоддзе на газету "Наша слова" на Гарадзеншчыне

Абласное Таварыства выпісала 63 экз. газеты.

Выказваем падзяку "Саюзу палякаў на Беларусі" – які аказаў дапамогу ў выпісцы газеты "Наша слова" для 36 школ г. Горадні, а таксама грамадзянам г. Горадні за аказаную фінансавую дапамогу ў падпісцы.

Жынь К.У.	– 500 р.	Семяновіч Ч.А.	– 1000р.
Астроўская Г.М.	– 500 р.	Жукоўскі Г.М.	– 500 р.
Макарчык А.М.	– 1000 р.	Брыкач У.І.	– 1000 р.
Чабатар М.Н.	– 1000 р.	Стаянаў У.П.	– 1000 р.
Чэтырбок М.А.	– 500 р.	Трусянкоў А.В.	– 500 р.
Грынчык У.М.	– 1000 р.	Савіцкі В.Я.	– 500 р.
Ліпніцкая С.І.	– 500 р.	Якушын А.В.	– 500 р.
Бойка Б.Р.	– 500 р.	Навумік М.А.	– 500 р.
Турэўская С.Ю.	– 500 р.	Шойпак У.І.	– 500 р.
Саўчанкова Г.А.	– 2000 р.		
Ахрымовіч Т.А.	– 1000 р.		
Рунге У.Э.	– 500 р.		

Старшыня абласной рады ТБМ імя Ф.Скарыны А.Місцюкевіч

№ 25 (462) 28 ЧЭРВЕНЯ 2000 г. наша СЛОВА

Вячаслаў Мількоўскі

МАТЧЫНА МОВА

(Працяг)

АБКЕРЗАЦЦА, АБХЕРЗАЦЦА – апэкацца.

АБЯЧАЙКА – абруч на бочцы, кубельцы.

АДЧЭПНАГА. – Каўбасы няма, дак дай пабірушцы, адчэпнага, сала.

АЙ – не. – Кажу табе ідзі дахаты! – Ай, не пайду.

АКУРАТ – якраз. Б

АМЕРЫТУРА – пенсія. Б

АПРАГЧЫСЯ – Каб ты апрогся (праклён)!

АПРАНАХА, АПРАНАШКА – якаянебудзь канкрэтная, а не наогул, вопратка.

АПЦЭНГІ – абцугі (г-выбуховае).

АХАЯЦЬ – абгаварыць з асуджэннем.

АХМІСТРЫНЯ – (непаважанае прозвішча ганарлівай жанчыны; амаль тое, што *амінуша*, толькі ў дачыненні да жанчыны).

АЧАЛАВЕЧЫЦЦА – ажаніцца. Б

АЧОМАЦЦА, АШОМАЦЦА, АШОМКАЦЦА – апрытомнець, ачуняць. – Доўга, бедны, ляжаў нерухома. а як людзі падыйшлі – ачомаўся. Б

АШАЛОМАК – бесталковы; як ашаломлены.

АШАЛОМКАЦЦА – ашаламіцца.

АШУШКАЦЦА – цёпла апрануцца. Б

АШЧАДКАВАТЫ – эканомны, беражлівы, амаль скупы (у добрым сэнсе).

БАХАЙ! – Спі!

БЛАТАТА – блатны, блатняга; блатнягі, блатная кампанія.

БУКТА. – У яго ўбухваеш грошы, як у букту: і нічога на ім не заметна. – Ён што ні дай – усё мала: гаціш, як у букту.

БУРВАЛАК – тоўсты, непаваротлівы мужчына.

БЭБАХ – тоўстая ці з вялікім жыватом жанчына; вялікі жывот. Б

БЭЛЯ – бесталковая жанчына; п'яны (ая).

ВАНДЖЭГА – (абразлів.) (г-выбуховае).

ВУРВІЦЕЛЬ – мужчына, што жыве паблізу, але "слаўціца" як хуліган, разбойнік.

ВЫСЬНЯКАЦЬ (НОС) – вычысціць, выпратаць (нос). Б

ВЫТХНУЦЦА – страціць моц, пах (пра прыправы).

ВЫХІЛКА – дрэнны ўчынак; брыдкая пастава ці недарэчная міміка.

ВЫЦІРАК – дзяўчына лёгкіх паводзін, прастытутка, "падкладка".

ВЯРЗЦІ – абы-што гаварыць.

ГАПТКА, ГАПТАЧКА – аплік.

ГАРОХ НІ Ў БАБКІ. – Ой, ужо так шмат часу прайшло, а ў мяне яшчэ гарох ні ў бабкі.

ГНЮСІЦЬ – пэцкаць, абрабляць так, што нават глядзець потым агідна.

ГРЫМЧЫЦЬ – есці; шумна есці, храбусцець (храбустаць).

ДАЙСЦІ – памерці.

ДУНДЗІЦЬ – з апетытам смактаць грудзі (пра немаўлятка).

ЖАДЗЁБА – жадны, прагны.

ЗАГАВАЛАК – непаваротлівы, таўсматы ганарысты мужчына, які не даецца гаварыць і з якім не хочацца мець справу.

ЗАЦЯЦЬ РУКІ. – Чым далей, тым галадней. Сёння няма ўжо за што рукі зацяць.

ЗДОХЛІК(ЦА) – слабое здароўем дзіця, падлетак, дзяўчынка.

ЗДРОК БЯРЭ – Ванцаты гэты ніяк не супакоіцца: яго ўсё здрок бярэ.

ЗРЭЗАЦЦА – моцна пасварыцца. – Сябры-сябры, а вось жа зрэзаліся на пакінь.

З'ЯДА – пражорлівы(я) (пра людзей ці насякомых).

ЗЯКРАТЫ, ЗЯКРАЧ – чалавек ці конь з вялікімі белаватымі вачыма, у якіх разпораз як бы мільгае агеньчык.

ЗЯЛЕПУХА – кволая, хваравітая несуразная на выгляд, худая дзяўчына.

КАЛАШМАН – неахайны, дрэнна апрануты чалавек.

КАПЦАН – брудны чалавек; той хто доўга і бесталкова кушмэрыцца на кухні.

КАРАЎКА – неахайная дзяўчына ці жанчына.

КАЎТЛЯК – прасохлы камяк бруду, што вісіць на чымсьці ці кім-небудзь; галушка, клёцак.Б

КІЖЛАЙ – (лаянка, пра мужчыну).

КУЛЬБАЧКА(І) – падсядзёлак (частка збруі).

КУРДУПА – невысокага росту жвавы чалавек.

КЭГАЦЬ – ледзьве хадзіць і рабіць.

КЭПСАЦЬ – абы-як рабіць.

ЛАЖГАЕД – (лаянка пра хлопца, мужчыну).

ЛАТРУГА – прайдзісвет і вымагальнік.

ЛАФА – вельмі добрае самаадчуванне ці нарэшце добрая справа; амаль што кайф.

ЛУПЕКА, ЛУМПЕКА – (лаянка).

ЛЬГА – можна (супрацьлеглае "нельга"). Б

ЛЯРВА – (лаянка пра таўсматую дзяўчыну, жанчыну не вельмі прыстойных паводзін).

МАЖНАЯ (БАБА) – відная сабою, ростам і постаццю (жанчына).

МАТЭРКА – (лаянка, пра дзяўчыну, маладую жанчыну невысокага росту).

МАЦАК – моцнае фарбаванне яйка на Вялікдзень.

МАШЭНЯ, МЭША – (пагардлів. Пра непрыгожую, нікім не паважаную жанчыну).

Працяг будзе.

БЕЛАРУСКАЯ МЕДЫЦЫНСКАЯ ТЭРМІНАЛОГІЯ

В. І. Варанец (Гарадзенскі медыцынскі інстытут)

Медыцына заўсёды з'яўляецца неад'емнай часткай жыцця любога грамадства. Па сутнасці сваёй яна інтэрнацыянальна, бо хвароба не выбірае канкрэтную краіну ці нацыянальнасць. І змагацца са СНІДам, ракам, грыпам і іншымі захворваннямі павінна ўсё цывілізаванае чалавецтва. Але ў аснове гэтага інтэрнацыяналізму ляжыць нацыянальная навука: нямецкая, англійская, беларуская... кожная краіна зацікаўлена ў развіцці ўласнай дзяржаўнай навукі. Гэта дае, папершае, магчымасці паляпшэння здароўя сваіх грамадзян, па-другое, надае прэстыж самой дзяржаве, па-трэцяе, грошы ад укаранення навуковых распрацовак, І гэта ісціна, якую не трэба даказваць. Але нацыянальная навука павінна будавацца на нацыянальнай глебе. І тут вялікую ролю адыгрывае фактар мовы.

Гістарычны лёс Беларусі склаўся так, што сёння мы збольшага ведаем рускую мову і практычна не валодаем беларускай. І такая сітуацыя патрабуе каранёвага змянення. Мова павінна загучаць ва ўсіх навучальных установах, на прадпрыемствах...

Вось ужо на працягу трох гадоў у медыцынскіх інстытутах нашай краіны выкладаецца беларуская мова як асобны прадмет. Да гэтага пяць гадоў у Гарадзенскім медінстытуце працаваў факультатыў па беларускай мове. праграма выкладання роднай мовы ў ВНУ патрабуе перш за ўсё ад будучых медыкаў ведання беларускамоўнай медыцынскай тэрміналогіі не горш, чым лацінскай, а ў прынцыпе, і лепш. Але галоўная праблема заключаецца ў тым, што мы практычна не маем медыцынскіх тэрміналагічных слоўнікаў. У першыя гады незалежнасці былі спробы некаторых аўтараў стварыць такія слоўнікі, але, як правіла, гэта вузкапрофільныя кароткія выданні. Тым не менш, пачатак справе быў пакладзены. І тут узнікае галоўнае пытанне: адкуль чэрпаць беларускую лексіку? Руска-беларускі слоўнік пад рэдакцыяй К. Крапівы настолькі русіфікаваны, што нават да ўласнабеларускіх тэрмінаў дадае рускамоўную кальку: лекарство-лякарства, лекі, туберкулёз – туберкулёз, сухоты. Па прынцыпу калькавання лацінскіх, грэчаскіх, рускіх тэрмінаў на беларускую мову пабудаваны "Краткий терминологический словарь для медицинских сестёр" Л.І. Друяна. Але гэта не выйсце са становішча. Ёсць, на маю думку, некалькі шляхоў папаўнення беларускамоўнай медыцынскай лексікі.

1.Уласнабеларускія тэрміны, якія скláліся гістарычна і ўключаны ў слоўнікі 20-ых гадоў: *глотка – глытніца, гонорея – вурзпель, член – чэляз (Расійска-крыўскі слоўнік В.Ластоўскага).*

2. Тэрміны-неалагізмы, перакладзеныя з іншых моў:

***Абсорбация – паглынанне, трахея – дыхніца, эпидемия – паморак** (Кароткі расейска-беларускі фізыялагічны слоўнік. А.Стасевіч, С.Варыёцкі).*

3.Тэрміны, якімі спрадвеку карыстаюцца беларусы пэўных рэгіёнаў: термометр – мернік, сутулость – нахіласць, психически больной – спахаловы (Слоўнік Гродзенскай вобласці. Т.Сцяшковіч).

Такім чынам, вялікай праблемы ва ўтварэнні беларускага слоўніка медыцынскіх тэрмінаў няма. Патрэбны толькі вялікая праца і каардынацыя дзянняў сярод медыцынскіх ВНУ Беларусі. А для гэтага існуе неабходнасць стварэння камісіі як па медыцынскай тэрміналогіі, так і па іншых галінах навукі.

Двухмоўе ў Беларусі існавала і ў мінулым.

У Вялікім княстве Літоўскім спачатку на афіцыйную старабеларускую мову значны ўплыў аказвала царкоўнаславянская мова, якая апіралася на шырока пашыранае праваслаўе. Гэта добра відаць на перакладах Ф.Скарынам кніг "Бібліі" на тагачасную беларускую мову ў 1517-25гг.. але ў XYI ст. царкоўнаславянская мова страчвае першапачатковае значэнне, прыходзіць у заняпад і ўжываецца толькі ў царкоўным набажэнстве. У аднаўленай царкве ў Ашмянах унутры купала напісана: "Сохрани мя, Господи, яко на тя уповахъ". Тут чатыры словы на той мове.

Нягледзячы на аб'яднанне ВКЛ з Польшчай Статут 1588 г. замацаваў суверэнітэт княства і дзяржаўны статус старабеларускай мовы: "А писаръ земски маеть па руску литерами и словы рускими вси листы и позвы писати, а не иншимъ языкомъ и словы" Дзелавая літаратурная мова таго часу працягвае развівацца, аб чым сведчыць верш паэта Яна Пашкевіча ў 1621 г.: "Польска квитнет лациною, Литва квитнет русчизною". Літва тут абазначае Беларусь, а русчызна (рускі) – старабеларускую мову. На гэтай мове былі напісаны амаль усе летапісы XYI ст., нават Жамойцкія (літоўскія), толькі адзін на польскай, адзін на лаціне. Гэты час гісторыі называлі "залатым векам".

Але ўжо пасля Крэўскай уніі 1386 г. паволі расце польскі уплыў, які выражаўся ў пераходзе часткі вышэйшага саслоўя ў каталіцтва і ва ўжыванні польскай мовы. Супраць гэтага выступалі асветнікі – патрыёты. Сымон Будны (каля 1530-1593) адважыўся ўжываць старабеларускую мову не толькі ў рэлігійнай пісьменнасці, але і прапагандавацъ, як раўнапраўную з іншымі. У прадмове да свайго "Катэхізіса", выдадзеным на гэтай мове, ён звяртаўся да маладых Радзівілаў з пажаданнем любіць і шанаваць мову сваіх бацькоў.

Яго прадаўжальнік Васіль Цяпінскі (каля 1540 – 1603) пераклаў і выдаў тры кнігі "Евангелля" на царкоўнаславянскай і паралельна старабеларускай мовах не толькі дзеля пашырэння веры, але і для адукацыі сваіх суайчыннікаў, "для цвічэння". Ён моцна бядуе, "видечи так великих княжат, таких панов… мужов з жонами и в таком зацном руском, а злашча перад тым довстипном учоном народе езыка своего занедбане, а просто взчарду". Асветнік абураўся непавагаю да мовы народа, бачыў адступніцтва ад яе сярод вярхоў тагачаснага грамадства. Ён стварыў цудоўны афарызм: "Мовы – акраса и оздоба народа".

Пасля Люблінскай уніі 1569 года, калі ВКЛ і Польшча ўтварылі адну дзяржаву – Рэч Паспалітую, адбываецца масавы пераход феадалаў і шляхты ў каталіцкую веру і пашырэнне польскай мовы, асабліва праз касцёл, дзе яна пачала ўжывацца побач з лацінаю. Польскі кароль Жыгімонт III Ваза таксама лічыўся з шырокім ужываннем беларускай мовы, таму на ёй звяртаўся і заклікаў у ліісце ў 1595 г. "ко злученью и зъедначенью костела божего з повшехным Римским". Устанаўліваецца двухмоўе, але яно мірна суіснаваць не можа. Польская афіцыйныя кругі імкнуліся тагачасную беларускую мову паступова вывесці з ужытку і замяніць польскай. На дзяржаўным узроўні гэта ім удалося праз сто гадоў, калі польскі сойм у Варшаве прыняў у 1696 г. пастанову: "Пісаж павінен по польску, а не по руску пісаць".

Пасля далучэння ўсёй Беларусі да Расіі ў 1792 і 95 гг. пачынаецца расейскі ўціск. Старабеларуская мова да XYIII ст. выходзіць з карыстання, а ў XIX ст. нараджаецца новая літаратурная беларуская мова на аснове народнай, жывой. На ёй К.Каліноўскі выдаваў сваю газету "Мужыцкая праўда". Але царская ўлада ў 1867 г. забараніла ўжываць беларускую мову ў друку, а назву Беларусь замянілі на "Северо-Западный край". Так амаль на два стагоддзі скончылася двухмоўе перамогай польскай, а потым расейскай моў. І толькі ў 1905 г. беларуская мова атрымала права афіцыйна існаваць у друку. А сёння яна перажывае зноў вялізны націск ад двухмоўя.

Міхась Пузіноўскі, г. Ашмяны.

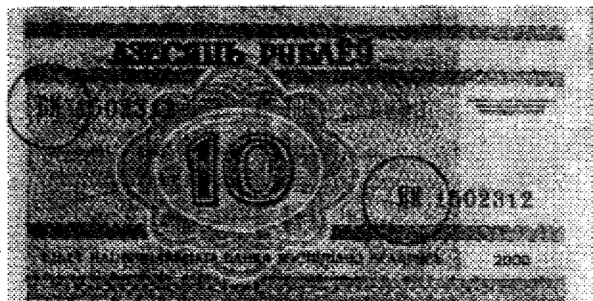
"Бязглуздныя грошы"

Беларусь стала незалежнай дзяржавай у 1991 г., але свае ўласныя грошы займела ў 1992 г. тады, восем гадоў таму, з'явіліся рублі з выявамі звяроў: з вавёркамі, бабрамі, ласямі і, канечне, знакамітымі зайчыкамі. Шчыра кажучы, сюжэты гэтых купюр не вельмі ўдалыя.

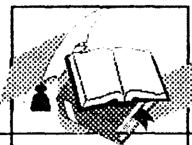
З часам грошай з незразумелымі сюжэтамі стала яшчэ больш. Пасля рэферэндума 1995 г. з купюр знік старажытны беларускі герб "Пагоня". На грошах нам пачалі друкаваць балярын, палац культуры прафсаюзаў, нацыянальны, палац спорту ды спарткомплекс "Раўбічы". Проста дзіву даешся, няўжо на Беларусі мала помнікаў архітэктуры ды гісторыі: розных касцёлаў, цэркваў, замкаў! На мой погляд Лідскі, Нясвіжскі, Мірскі замкі, Сафійскі сабор, Жыровіцкі манастыр заслугоўваюць таго, каб іх выявы друкаваліся на беларускіх рублях.

Ва ўсіх цывілізаваных краінах свету на грошах друкуюць выдатныя помнікі дойлідства, гісторыі, архітэктуры, партрэты вядомых сыноў гэтых краін. Няўжо нельга надрукаваць на нашых рублях Льва Сапегу, Францішка Скарыну, Кастуся Каліноўскага, беларускіх князёў Вітаўта і Гедыміна? А колькі яшчэ выдатных імёнаў можна было б узгадаць!

Нядаўна мне ў рукі трапіла дзесяцірублёвая новая купюра. Звонку купюра як купюра, але калі я прыгледзеўся, то заўважыў, што каля лічбавага нумару надрукаваны дзве літары: "БИ". Цікава атрымліваецца: на нашых беларускіх рублях пачалі з'яўляцца літары з расейскага алфавіту...

Шуст Ілья г. Бяроза.

Свята беларускага слова ў Асіповічах

Калі задумвалася гэтая сустрэча, і верылася, і не верылася, што яна адбудзецца – дужа ўжо час зараз таму не спрыяльны.

Але вось надышло 18 траўня, і нашу родную Асіпоўшчыну наведаў Майстар, дакладней, нават Маэстра беларускай паэзіі – Генадзь Мікалаевіч Бураўкін.

Залы і Драганаўскай сярэдняй школы і Асіповіцкай гімназіі былі запоўнены. І калі ў першым выпадку прысутнічалі вучні і настаўнікі, то ў другім кола слухачоў было шырэй – прыйшлі некаторыя дарослыя гараджане і вяскоўцы.

У Дараганаве Генадзь Мікалаевіч наведаў напачатку мясцовы краязнаўчы музей. І гэта – сімвалічна: якраз адзначаўся Міжнародны дзень музеяў. Паэт пабываў ва ўсіх залах музея, цікавіўся яго стварэннем, аўтарамі работ. Ён сказаў, што з задавальненнем пазнаваў тут многае, убачыў, як шануюць тут спадчыну. У ёй – кавалачак душы чалавечай.

Прывітальнай песняй сустрэлі дараганаўскія школьнікі паэта. Потым прысутных азнаёмілі з яго біяграфіяй. Генадзь Мікалаевіч расказаў пра сваю сям'ю, творчасць. А потым чытаў вершы – публіцыстычнага гучання, сатырычныя, лірычныя. І не было абыякавых у зале, кожнага захоплівалі чароўныя радкі паэзіі.

У Асіповіцкай беларускай гімназіі Генадзя Бураўкіна сустрэлі хлебам-соллю і песняй. А калі зайшлі ў залу, Генадзь Мікалаевіч сказаў, што адразу будзе "запаўняць анкету". І тут ён коратка расказаў пра творчасць, сям'ю, чытаў вершы самой рознай тэматыкі.

Паступіла нямала пытанняў – паэт быў шчыры ў адказах.

Сустрэча паэта ў Дараганаве і Асіповічах была пастаўлена пад жорсткі кантроль уладаў. З гэтай нагоды ў абодвух месцах прысутнічалі нам.старшыні райвыканкама сп. Шаўчэнка Ул.І. і загадчык аддзела інфармацыі РВК. Пасля сустрэчы нам адразу паабяцалі болей ніякіх сустрэч ні з кім не дазволяць. А ўсё з-за некалькіх пытанняў палітычнага кшталту.

Але калі і хацелася каму азмрочыць гэтую сустрэчу пастаянным кантролем над словамі і дзеяннямі Майстра, то ў сапраўдных аматараў паэзіі засталося адчуванне Свята, Перамогі нашага роднага слова, нашай роднай мовы, захапленне сціплым, таленавітым ад Бога чалавекам, яго рознабаковымі здольнасцямі.

А ў школьнай жа праграме на ўсю нашу сучасную паэзію выдзяляецца ўсяго адна гадзіна!

А кніг жа сучасных аўтараў не купіць! Іх няма! Ва ўсіх кнігарнях Менска не знайсці ніводнага выдання Г.Бураўкіна!

У нашых Асіповічах на беларускай мове ў краме можна знайсці толькі 3-4 найменні кніг.

Ці настолькі мы духоўна багатыя, каб зноў і зноў пускаць свой скарб на вецер?

Таму на развітанне скажам Майстру не "Да пабачэння", а "Да хуткай сустрэчы!"

Паводле Т. Барэнь, А. Тамашэўскага, С. Бародзіча.

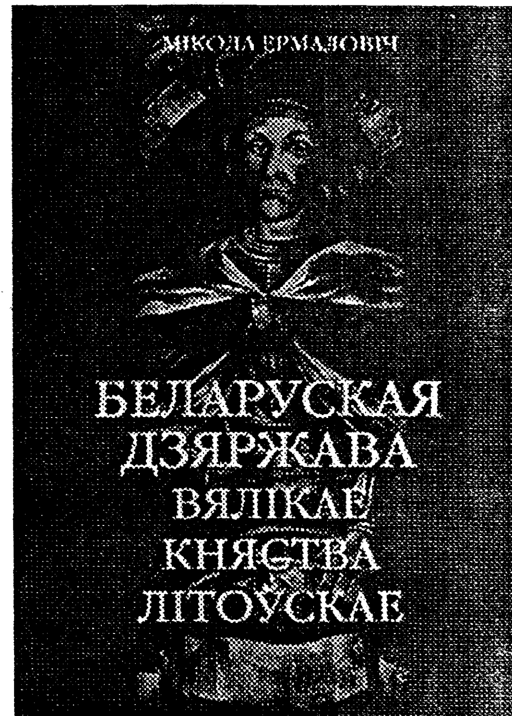
У Беларускім акадэмічным драматычным тэатры імя Якуба Коласа прайшла прэм'ера спектакля "Грахі бацькоў" (паводле матываў п'есы Г. Ібсана "Здані". Паставіў спектакль рэжысёр Юры Лізенгевіч.

Фота Аляксандра Хітрова, БелТА.

Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае

Пабачыла свет апошняя кніга Міколы Ермаловіча "Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае". Кнігу выдаў "Беллітфонд" накладам 8500 асобнікаў. У кнізе дапрацаваныя, але ўжо вядомыя чытачам раздзелы пра Навагародскі і Віленскі перыяды нашай гісторыі і новыя пра Крэўскі перыяд і перыяд Рэчы Паспалітай.

Ахвотныя атрымаць кнігу дашліце замову, свой дакладны адрас і 2200 руб. Алесю Міхайлавічу Сабаленка, п/с 268, 220131, Менск-131. Кнігу атрымаеце праз пошту. У Менску кнігу можна знайсці ў сядзібе ТБМ: Менск, вул. Румянцава, 13

Напісанне застаецца

7 чэрвеня ў дольнай зале Чырвонага касцёла адбылася вечарына пад назвай "Анёл з адным крылом". На ёй адбылася прэзентацыя новай кнігі вершаў "Радно" і песеннага магнітальбома "Як яна і я..." паэта-барда Эдуарда Акуліна.

Напапчатку імпрэзы кіраўніца тэатра аднаго актора "Зніч" Галіна Дзягілева прачытала нізку вершаў з прэзентаванага зборніка, наклад якога нагадаем быў пушчаны пад нож па палітычных матывах.

Вёў праграму паэт Міхась Скобла, які прачытаў свой твор прысвечаны знішчэнню зборніка.

Пад час вечарыны Эдуард прачытаў верш прысвечаны Нілу Гілевічу, які ў сваім выступе распавёў прысутным аб фальклоры, паэзіі, пра бардаў. У прыватнасці ён зазначыў, што Эдуард Акулін бард у сапраўдным сэнсе гэтага слова.

Таксама выступалі паэт Мікола Мятліцкі і праспяваў свае песні бард Алесь Камоцкі.

Напрыканцы Эдуард спяваў песні з альбома "Як яна і я..." і чытаў вершы з "Радна".

Па заканчэнні выступіў пробашч Чырвонага касцёла Ўладыслаў Завальнюк, ён блаславіў прысутных.

Нажаль на гэтую цудоўную вечарыну не патрапілі ўсе жадаючыя, але будзем спадзявацца, што прэзентацыя будзе адбывацца яшчэ не раз і не толькі ў Менску, аб чым мы папярэдне будзем паведамляць.

Алесь Гурыновіч.

Эдуард Акулін

Радно

З прадоння Роду, з Сусвету дна –
сучэцца нітка – выток Радна.

З захмар'я прасніц на ток гадоў
сам Час вывозіў вазы снапоў.

Туманам белым і срэбрам рос
сцяліў над грэбляй льняны пакос.

Ад кросных промняў –
лёг ценем страх
Каму ён Лёсам – радзінны шлях?

У німбе зрэбным крывіцкі Бог
на шлях той выйшаў
з чужых дарог.

Ён з намі – поплеч, мы з ім – адно:
Радзіма, роднасць, радня, Радно.

Мае ўражанні ад паездкі на радзіму Ларысы Геніюш

Зусім нядаўна я разам з класным кіраўнікам і вучнямі нашай школы была на экскурсіі ў невялікім, але вельмі ўтульным гарадку Зэльве. Трэба адзначыць, што любое, нават самае блізкае падарожжа, прыносіць мне вялікае задавальненне, шмат цудоўных, незабыўных успамінаў. Але менавіта гэта падарож-жа асабліва запала мне ў душу. Я ўсё яшчэ жыву ім, яго падзеямі.

З самага пачатку экскурсіі ўся наша невялікая група трапіла ў няспынны колазварот падзей, якія захапілі, панеслі нас, нібы струменны паток. Прыехаўшы ў гарадок, мы адразу пазнаёміліся з вельмі цікавым, прыемным мужчынам спадаром Юрыем, які суправаджаў нас на працягу ўсёй экскурсіі. Ён не толькі цікавы чалавек, але і цудоўны апавядальнік, які добра ведае гісторыю свайго краю, шмат легендаў і паданняў пра Зэльву, таму Юрыя можна слухаць і слухаць бясконца, захапляючыся яго аповядамі. Нашымі спадарожнікамі былі таксама Алесь Сасна і яго сябар Сяргей, не менш цікавыя і добразычлівыя людзі. А якія цудоўныя вершы мы мелі магчымасць пачуць ад Алеся! Усе яны прасякнуты такой пяшчотаю, сардэчнасцю, цеплынёй, што адразу бачна – яны напісаны сапраўдным патрыётам.

Гэтыя людзі стварылі незвычайную атмасферу ў нашым цесным коле, завязалі сяброўскія адносіны; здавалася, нібы новыя знаёмыя вядомы нам ужо многа год.

Як я ўжо сказала, гарадок Зэльва невялікі, але ў ім нямала выдатных мясцін, якія варта адзначыць. Кожная са славутасцяў па-свойму цікавая, вартая ўвагі. Галоўнай мэтай нашага падарожжа было наведванне радзімы таленавітай паэткі Ларысы Геніюш. Мы шмат чаго даведаліся пра яе нялёгкае жыццё ў час сталінскіх рэпрэсій, перад намі яна паўстала як мужная, гордая асоба. Гэта была сапраўды таленавітая і смелая жанчына, таму пабываць на яе радзіме, на яе магілцы было для нас вялікім гонарам.

У план нашай паезкі ўваходзіла яшчэ і наведванне каталіцкага касцёла і праваслаўнай царквы, дзе было таксама вельмі цікава. Мы мелі магчымасць пагутарыць з ксяндзом, які распавёў нам гісторыю касцёла, чым вельмі зацікавіў усіх. Спадар Юры пазнаёміў нас і з гісторыяй праваслаўнай царквы, паказаў прыгажосць гэтага старога, але вельмі ўтульнага храма. Калі першы дзень экскурсіі па Зэльве закончыўся, уся наша група паехала адпачнуць на возера. Каля вогнішча, у сяброўскіх абставінах, мы цудоўна правялі час і вярнуліся на начлег у добрым настроі.

Я пералічыла толькі частку самых незабыўных хвілін нашага падарожжа. Можна пералічваць бясконца, але ўсяго гэтага салодкага пачуцця перадаць немагчыма. Трэба абавязкова самому пабываць у багатым славутасцямі гарадку і адчуць дух яго гісторыі. Толькі тады можна зразумець тое пачуццё, калі ўсе твае думкі запоўнены ўспамінамі.

Вольга Сімавічуце, вучаніца Віленскай сярэдняй школы імя Ф.Скарыны.

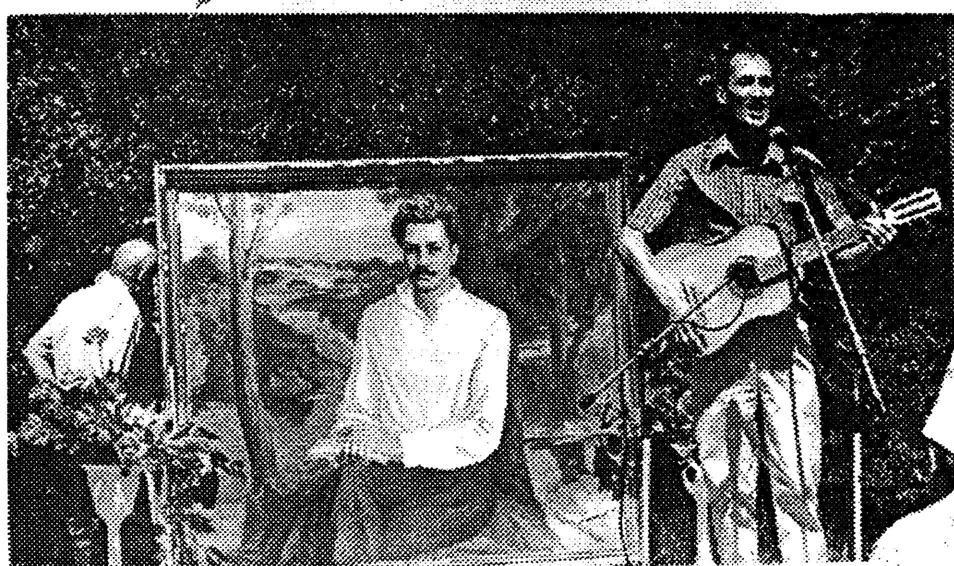
Ракуцёўскае лета

На радзіме Максіма Багдановіча, у вёсцы Ракуцёўшчына, Маладзечанскага раёна адбылося свята паэзіі, прысвечанае 109-й гадавіне з дня нараджэння паэта.

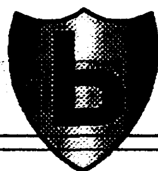
На здымках:

1. Гучаць песні на вершы Максіма Багдановіча.
2. Рабочы стол паэта.

Фота Аляксея Мацюшкова, БелТА.

№ 25 (462) 28 ЧЭРВЕНЯ 2000 г. наша СЛОВА

АБ ПРАБЛЕМАХ ВЫХАВАННЯ БЕЛАРУСКАСЦІ

Не сакрэт, што краіну нашу, беларускі народ неспрыяльныя гістарычныя ўмовы не раз ставілі на мяжу генацыду і вынішэння. Спачатку апалячванне і акаталічванне, затым русіфікацыя, "саветызацыя" – гэта русіфікацыя ў кубе. Усё было б добра ў сэнсе беларускага адраджэння зараз. Рэспубліка набыла дзяржаўны суверэнітэт, прыняты закон аб дзяржаўнай мове. але затым, на маю думку, зроблен ход назад: у 1995 годзе ўводзіцца дзяржаўнае двухмоўе. Сапраўды, на першы погляд, усё зроблена дэмакратычна: беларускі народ на рэферэндуме выказаўся за двухмоўе. Быццам бы гэта ніяк не паўплывае на беларускае адраджэнне. Але ў наступныя гады пачаўся адкат ад тых пазіцый, на якія мы выйшлі ў гады 1991-1994. Назавіце сёння хоць адну школу не толькі ў вялікім горадзе, але нават і раённым цэнтры, дзе навучанне адбываецца на беларускай мове! Тым больш мы страчваем беларускую мову і таму, што, па сутнасці, знікае яе сацыяльны носьбіт – вясковы селянін. Менавіта вёска, яе жыхары ўратавалі беларускую мову, захавалі традыцыі, абрады. Не горад, які станавіўся то польскім, то рускамоўным, а вёска. У гэтым сэнсе набывае вялікае значэнне пазіцыя нашага Міністэрства адукацыі. Я маю на ўвазе вучэбныя планы, асабліва ў гуманітарных вузах, педагагічных вучылішчах, бібліятэчных тэхнікумах. Неабходна захаваць тую колькасць гадзін, якія былі адведзены на гісторыю РБ, спецкурсы і асабліва такі курс, які вывучаецца ў педвучылішчах – "Этнаграфія Рэспублікі Беларусь".

Дазвольце падзяліцца пэўным досведам работы па гэтаму прадмету, работы па беларускаму адраджэнню, цэнтрам якой стаў і створаны за гэтыя гады этнаграфічны куток-гасцёўня.

Курс "Этнаграфія РБ" быў уведзены ў 1995-1996 навучальным годзе і спачатку выкладаўся толькі на базе груп, скончыўшых сярэднюю школу, а з 1997-1998 года і на базе базавай школы. Цяжка прыйшлося першы год, таму што ні праграмы, ні падручнікаў, нарэшце, ніякага досведу работы. Адно толькі надавала сілы – любоў да Беларусі, крыўда за тое, што адракаемся ад нацыянальных каранёў, жаданне данесці да навучэнцаў прыгожасць роднай мовы, песень, непаўторнасць беларускіх ручнікоў, адзення, вышывання, карункаў... Дапамагло ў працы і тое, што я сама з вёскі, бачыла ў дзяцінстве і калядоўшчыкаў, і купальскія забавы. А колькі песень у дзяцінстве я спявала са сваёй маці!

Праграма па этнаграфіі спланавана такім чынам, каб разам з тэарэтычнымі пытаннямі: паходжанне беларусаў, фармаванне беларускай народнасці, нацыі і г.д. вялікае месца займалі б і практычныя заняткі. Так, за навучальны год групы праводзілі сем заняткаў-вечароў, менавіта звязаных з абрадамі беларусаў. Усе яны праводзіліся адпаведна каляндарна-абрадаваму цыклу, (акрамя "Купалля", бо навучэнцаў у вучылішчы на гэты час не было). Тэмы і адказныя за правядзенне абрадаў размяркоўваліся на першым альбо другім уроку. Такім чынам, часу для падрыхтоўкі было шмат. І ўсё адбывалася па-сапраўднаму. Гэта значыць, калі на "Дзяды", "Каляды", "Вялікдзень" трэба была пэўная колькасць абрадавых страў, яны гатаваліся на самай справе. Дзея адбывалася так, як гэта рабілі нашы продкі.

Напрыканцы другога года навучання нарадзілася ідэя стварэння этнаграфічнага кутка-гасцёўні, і першыя экспазіцыі былі афармлены ў кастрычніку 1996 г. Зараз у нашым кутку-гасцёўні каля 500 экспанатаў. Само сабой знялося пытанне нагляднасці па ўсіх тэмах курса "Этнаграфія РБ". Вывучаем тэму "Прылады працы беларусаў" – калі ласка, амаль кожнаму навучэнцу ёсць нейкая прылада працы. Ён расказвае аб яе будове, прымяненні, дэманструе ў працы. Вядзем гутарку аб адзенні – у нашым кутку-гасцёўні каля 15 камплектаў сапраўднага адзення. Лапці, боты – калі ласка. Размаўляем аб ткацтве – усе прылады для апрацоўкі ільну і цудоўныя тканыя посцілкі, абрусы. Толькі ручнікоў даматканых з тканым альбо вышываным арнаментам больш як за 100. Інтэр'ер сялянскай хаты – ён афармлены, ёсць усё, акрамя печы. Была б і печ, як кажуць, але не хапае памяшканняў для заняткаў, таму ў нашым кутку-гасцёўні праходзяць урокі, стаяць вучэбныя стады і г.д. Акрамя правядзення абрадавых свят ("Дзяды", "Каляды", "Вяселле", "Вячоркі", "Гуканне вясны", "Вялікдзень", "Купалле") праходзяць і такія практычныя заняткі як "Дыялектная мова" (балазе навучэнцы нашы з розных куткоў Беларусі ў тым ліку і з Палесся, Горадні і, зразумела, з усходу Беларусі). Таксама "Песні маёй бабулі", "Народныя гульні", вучым мы на працягу года, а потым навучэнцы здаюць залікі па тэме "Абрадавыя песні" (Іх аж 22), "Бытавы танец" (такія як "Зялёная рошча" "Падэспань", "Кракавяк", "Полька"). Двойчы мы праводзілі свята "Купалле" ля возера, вечарам у сярэдзіне мая, калі на трэцім курсе праходзіць практычная падрыхтоўка да працы з дзецьмі ў летніку. І, безумоўна, навучэнцы, якія вывучаюць этнаграфію, галоўныя выканаўцы ўсіх пазаўрочных мерапрыемстваў, якія праводзяцца па лініі этнаграфічнага кутка-гасцёўні. Яны – экскурсаводы ў кутку, удзельнікі фальклорнага гурта, грамадскія лабаранты, дырэктары кутка, вядуць пашуковую работу. Дарэчы, грамадскі дырэктар кутка-гасцёўні Сінчук Н.А. удзельнік Рэспубліканскага конкурсу творчых работ, прысвечанага яднанню брацкіх народаў. Адзначана прэміяй прэзідэнта, як асобліва адароная навучэнка. Менавіта яе работа і была, як абагульненне досведу работы па пытанню фармавання нацыянальнай самасвядомасці моладзі на базе этнаграфічнага кутка-гасцёўні.

Навучэнцамі праведзены цікавыя сустрэчы ў этнаграфічнай гасцёўні. Колькі цудоўных вясельных песень ведае і праспявала нам 76 гадовая Турэмская Е.Н! (Сустрэча так і называлася "Абрадавыя вясельныя песні"). А вось і канцэрт-справаздача фальклёрнага гурта. Вечар называўся "Гучы беларуская народная песня". Удзельнікі апрануты ў цудоўнае беларускае народнае адзенне (экспанаты нашага кутка). У руках народныя інструменты: бубен, грабяні для часання ільну, качалкі, бразготкі (зноў такі экспанаты нашага этнаграфічнага кутка). І новы госць – 88 гадовая Бабіцкая В.П. Не толькі спявалі, але і вялі гаворку аб беларускай песні, яе характары, жанрах і гэтак далей. У сельскім доме культуры наладжваецца цэлы музычны спектакль "На вячоркі да цёткі Марыі". Шырыцца кола ўдзельнікаў. Акрамя нашых старых знаёмых Бабіцкай В.П. і Турэмскай Е.Н – загадчыца дома культуры Трубанава В.І., выкладчык музыкі Аляксандровіч А.А., гардэробшчыца нашага вучылішча Новікава Л.М.

Радуе і тое, што нашы экспанаты не ляжаць "мёртвым грузам", яны "працуюць". У кутку-гасцёўні праводзяць урокі і вучні Ленінскай СШ, пробныя ўрокі па МРБ, пазакласныя выхаваўчыя гадзіны. Амаль на кожны ўрок альбо мерапрыемства навучэнцы нашага вучылішча бяруць экспанаты кутка, і яны з'яўляюцца цудоўнай нагляднасцю. Ды і мы самі ладзім тэматычныя выставы. Так, у мінулым годзе такая выстава была наладжана па тэме "Ручнікі Магілёўшчыны". На чатырох пераносных стэндах найшлі адлюстраванне ручнікі, як штодзённага ўжывання, так і абрадавыя і святочныя. Выстава пабывала ў трох школах г. Горкі, дзе экскурсіі праводзілі нашы навучэнцы, якія праходзілі там пераддыпломную практыку. Завяршылася выстава вечарам, дзе ручнікі былі галоўнымі "дзейнымі асобамі". Частка ручнікоў з нашага фонду знаходзіцца зараз на выставе ў г.Горкі, у раённай карціннай галярэі. У гэтым годзе – выстава "Беларускае народнае адзенне", зноў такі завяршылася шоў-паказам адзення. 4 навучэнцы (2 юнакі і 2 дзяўчыны) дэманстравалі рабочае адзенне. На нагах ва ўсіх лапці з сапраўднымі ільнянымі анучамі, 2 другія пары і вядучыя – святочнае адзенне. Цудоўны музычны фон гэтага шоу. Адным словам, сапраўднае свята. У нашым кутку шмат абразоў. У красавіку, якраз перад Вялікаднем мяркуем наладзіць выставу (дарэчы, выставы праходзяць у чытальнай зале нашай бібліятэкі) "Абразы на Беларусі". Ужо ёсць тэарэтычны матэрыял, ідзе падрыхтоўка і музычная. Будзем чакаць у госці і вакальны гурт, які спявае на ўсіх Богаслужэннях у царкве г. Горкі.

Такім чынам, работа, якая праводзіцца намі, з аднаго боку, садзейнічае выхаванню патрыятычных пачуццяў, фармаванню нацыянальнай самасвядомасці, беларускасці. Па-другое – навучэнцы набываюць практычныя ўменні і навыкі як будучыя настаўнікі ў правядзенні работы ў школах па гэтаму кірунку. Па-трэцяе – набываюць досвед работы па стварэнню такіх этнаграфічных куткоў і працы ў іх. Вельмі прыемна было чытаць у нашай кнізе водгукаў словы, якія напісала былая наша выпускніца (1977 г.), зараз намеснік дырэктара па выхаваўчай рабоце ліцэя пры МДПУ ім. Куляшова (г.Магілёў) Савіч Надзея Іванаўна "Этнаграфічная гасцёўня ў навучальнай установе – гэта цудоўна! Тым больш там, дзе навучаюцца тыя, каму працаваць з дзецьмі. Хадзіла па пакоі і хацелася да ўсяго дакрануцца. Можа, гэта туга аб тым, што ўжо мінула – дзяцінства, бабуліны песні, яе шурпатыя далоні... Напэўна, толькі з-за гэтага ў кожнай школе павінен быць такі куток, пакой, музей... Каб не пагубляць усё наша, беларускае, на тых шляхах, па якіх ідзём мы сёння". "Каб не ўмерлі"... "Памятаеце?"

Прыйшоў новы вучэбны план працы педагагічных вучылішч, на 2000-2001 навучальны год. Знаёмлюся: скарочаны гадзіны па гісторыі РБ, увогуле адсутнічае такі прадмет як этнаграфія РБ. Каментарыі, як кажуць, не патрэбны. Чаму так імкнемся атаясаміцца хоць і з блізкім, родным, але іншым народам? Нам сучасным беларусам, асабліва тым, хто знаходзіцца ва ўладзе, хто вызначае нашу палітыку менавіта на ніве адукацыі, культуры нялішне будзе ўспомніць словы Я.Купалы, якія ён сказаў на пачатку XX ст.

Божа! Гэткі свет тут
Моц стварыла твая.
Дзе мой дом, дзе мой люд,
Дзе айчызна мая?
Дзе той час у якім
Тут кіпела жыццё?
Свой народ быў кругом
І любіў сваё ўсё.
Прыйдуць людзі з Усходу,
Прыйдуць з Захаду людзі
І спытаюць у нас:
Скуль якога мы роду
Дзе зямля ваша будзе,
Дзе айчызна ў вас?

Што б мы, сёняшнія беларусы змаглі б адказаць Купалу?

НОВІКАВА М.І.
выкладчык Горацкага педагагічнага вучылішча, выкладчык вышэйшай катэгорыі.

Зямля сяброў, краіна згоды

"Зямля сяброў, краіна згоды,
Дзе ты і я здаўна жывём,
Дзе нашы братнія народы
Ўзводзяць Беларускі дом."

Гэтыя паэтычныя радкі дакладна характарызуюць III Усебеларускі фестываль нацыянальных культур, які адбыўся ў Горадні. Прадстаўнікі 16-ці нацыянальных культурна-асветніцкіх аб'яднанняў прынялі ўдзел у фестывалі. Ён пачаўся з адкрыцця скверу "Сяброўства". Затым адбылося шэсце дэлегацый і гасцей.

Фестываль паказаў, як шмат робіцца ў Беларусі для захавання і развіцця самабытнасці народаў, якія жывуць у нашай краіне, акрамя беларусаў, канешне.

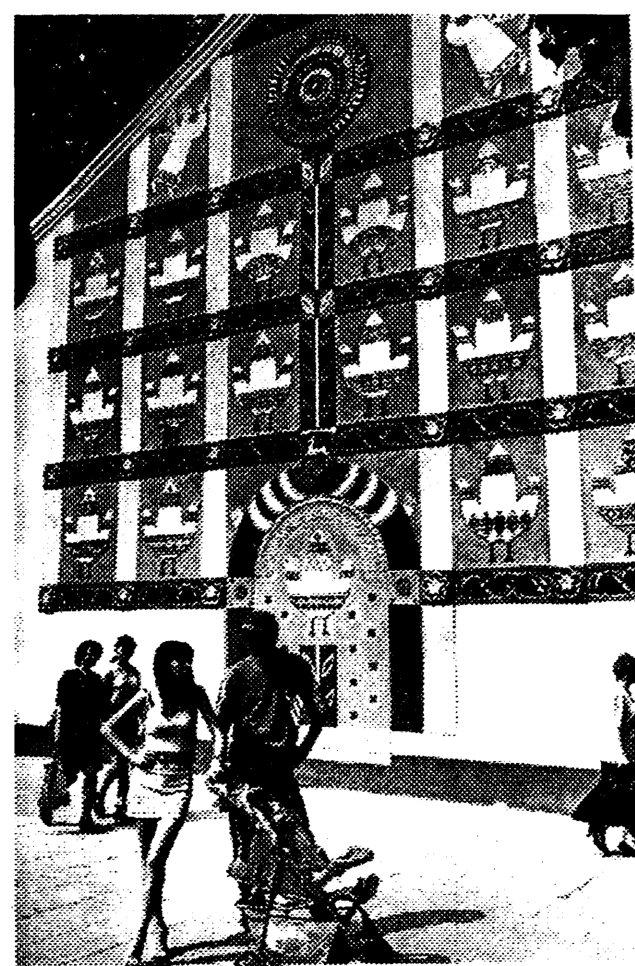
На здымках:

1. Карэйскі танец з веерамі.

2. Дэкаратыўнае пано, прысвечанае дружбе народаў Беларусі.

Фота Яўгена Казюлі, БелТА.

Алесь Петрашкевіч

ПРАГНОЗ НА ПАСЛЯЗАЎТРА

(Фарс у дзвюх дзеях)

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

Вельмі ўзбуджана паводзяць сябе прысяжныя.

Сапежанка. Паважаныя прысяжныя засядацелі! Судовы разгляд справы набліжаецца да свайго завяршэння. Вам і толькі вам трэба вынесці свой вердыкт, сваё рашэнне аб вінаватасці падсуднага Каліноўскага. Толькі вы, прысяжныя засядацелі, маеце на гэта права.

На ваша рашэнне не павіны ўплываць нацыянальнасць, мова, паходжанне, веравызнанне, палітычныя перакананні, светапогляд, прыналежнасць да партыі ці грамадскіх аб'яднанняў і іншыя абставіны, што адносяцца да падсуднага, пацярпелага, сведак і іншых асоб.

Сапежанка і засядацелі

Вы павінны ведаць, што абвінавачае заключэнне не з'яўляецца доказам віны падсуднага. Вам і толькі вам неабходна будзе рашыць, ці можна прызнаць даказаным абвінавачванне, сфармуляванне ў абвінаваўчым заключэнні.

Вы і толькі вы павінны ацаніць усе доказы, вызначыць, на колькі надзейныя паказанні сведкаў, падсуднага і якія менавіта абставіны ўстанаўліваюцца гэтымі доказамі.

Нельга разглядаць як доказ віны падсуднага арышт і ўтрыманне яго пад вартай.

Заявы, аргументы, прыведзеныя ў ходзе судовага разгляду пракурорам, адвакатам, якія вы чулі ў судовых спрэчках, не з'яўляюцца доказамі. Вы не звязаны заключэннем эксперта. Яно не мае для вас абавязковага значэння.

Ніякая заява аб справе па абвінавачванні грамадзяніна Каліноўскага, якая была зроблена па-за судовым разглядам, у тым ліку ў сродках масавай інфармацыі, не можа ўлічвацца пры вынясенні вамі вердыкту. Кожны з вас павінен ацаніць доказы самастойна, па свайму ўнутранаму перакананню.

Вы маеце права прызнаць вінаватым падсуднага Каліноўскага і вынесці вердыкт толькі пры ўмове, калі цвёрда перакананы ў яго вінаватасці.

Памятайце, што ўсе сумненні тлумачацца на карысць падсуднага! У выпадку ж прызнання падсуднага вінаватым Калегія прысяжных засядацеляў павінна адказаць на пытанне: ці заслугоўвае ён спагады, альбо асаблівай спагады.

Паважаны старшыня Калегіі прысяжных засядацеляў, я перадаю вам апытальны ліст з зацверджанымі мной пытаннямі, на якія павінна адказаць Калегія прысяжных засядацеляў. *(Перадае папку Кацу).*

Кац. Няхай нас не міне праўда, разважлівасць і справядлівасць.

Сапежанка. З Богам...

Усе ўдзельнікі працэсу, акрамя прысяжных засядацеляў, пакідаюць свае месцы і выходзяць.

Заслона паволі закрываецца. З-за яе чуваць моцны шум, узбуджаныя галасы, нехта беспарапынна звоніць у званок, як у школе перад заняткамі.

Заслона паволі адкрываецца. Перад намі дарэчы пакой прысяжных засядацеляў. Гэта менавіта яны ўтварылі такі вэрхал. Сваім званком Фельчар Кац спрабуе іх супакоіць. Выключна спакойна паводзяць сябе толькі Нямцоў-Глушкін і Семиглазова. Яна яму на пальцах перакладае змест дыскусіі прысяжных.

Некурвінская. *(амаль крычыць).* Дайце ж вы мне ўрэшце сказаць ад чацьвёртай улады!

Егулагов. Не знаю такой "улады".

Метростроева. У нас "улада" одна – рабочего класса...

Сельсаветава. І трудавога хрысціянства!

Отец Сергий. Христианство, уважаемая, здесь нн при чём.

Сельсаветава. Как ета ні пры чом?!

Отец Сергий. Церковь отлучена от государства.

Апякін. І дарэмна, павінен я сказаць ад імя навуковай і творчай інтэлігенцыі.

Станкевіч. Не будзем шкадаваць, а то папы далёка зайшлі б.

Сельсаветава. Можна падумаць, что ксяндзы не такія прыткія!..

Егулагов *(вельмі рашуча).* Ни клерыкалы, ни дермократы, как опиум для народа, не пройдут! Пока ёще есть такая партия.

Солдафонов. Но пасаран!

Кац. О, мой Бог! Ну пры чым тут гэта?!

Солдафонов *(дражніць).* "Пры чым" или "не пры чым", а я сказал от имени вооружённых сил и внутренних войск, что они не пройдут!

Егулагов. И еврей, между прочим, тоже не пролезут!

Фельчар Кац са злосцю кідае на стол званок і дэманстратыўна выходзіць.

Апякін. Ну навошта ж вы так, таварыш есаул?! Усе лезуць, ну і яўрэі няхай сабе... Не горшыя ж за іншых...

Некурвінская. Пры нашай выбарчай сістэме хутка ніхто, акрамя палкоўнікаў і генералаў, нікуды не пралезе.

Солдафонов. Вот когда мы пролезем, вы и вздрогнете по-настоящему!..

Апякін. Таварышы, таварышы, ну не трэба ж так палітызаваць...

Метростроева. Ничего страшного! Политика – это партия. А партия – это ум, честь и совесть нашей эпохи!

Некурвінская. Дык жа эпоха скончылася...

Сельсаветава. І ета клізьма супраць калхозаў?! Лучша бы сваю б...кую фамілію зьмяніла, а тагды ўжо і вякавла б.

Некурвінская. Ад прафурсеткі чую!

Апякін *(плаксіва).* Таварышы, даражэнькія, мы ж так зусім азвярэем і застануцца ад нашага інтэрнацыяналізму адны ашмоткі і аскалёпкі...

Отец Сергий. И восстанет брат на брата. И прольётся кровь праведных...

Казімір Станкевіч. І ляжа грэх вялік... але не на нашу святую канфесію.

Апякін. Таварышы святары, ваша прэпадобіе і ваша экселенцыя, ну хоць бы вы знайшлі агульную мову!.. Рэлігій шмат, але ж Бог адзін!

Сельсаветава. А чаму ета агульную?! У нас цяперака слава Богу, два языка!

Метростроева. И великий с могучим вам не удушить! Кишка тонка!

Апякін. Пабойцеся Бога! Я сам у асноўным пішу на вялікім і магучым, а тыды ўжо нехта перакладае...

Сельсаветава. А на ета нам напляваць. І слава Богу, як гаварацьб, што ў Бацькі кішка патолшча. Яшчэ нямножка, яшчэ чуць-чуць і ад вашых беларускіх школак адзін друз останется. Бог бачыць...

Казімір Станкевіч. Грэшныя, не ўпамінайце дарэмна імя Божае! Бо наўрад ці ёсць сярод вас сапраўдныя вернікі...

Метростроева. А мы твоему Богу не молимся. И наш вождь и учитель не вам ручку целует.

Семиглазова. Женщины, милые, ну пождите, ну дайте же глухонемому хоть два слова вставить!.

Усе здзіўлена замаўкаюць.

Так вот, товарищ Немцов-Глушкин категорически считает, что в такой стране, как наша, можно вообще без языков и костёлов обойтись. Но депутат в Верховном Совете от общества тугоухих и глухонемых должен быть, как, между прочим, и от нашего общества слепых.

Солдафонов. И умственно отсталых! *(Рагоча).*

Апякін. І нічога смешнага. Я сам сорак гадоў быў дэпутатам. І ганарарная палітыка пад той час была нармальная.

Метростроева. Особенно для народных...

Апякін. А зараз мы ўсе жабракі!..

Сельсаветава. Агледзеўся манах, што хрэн у галавах.

Апякін *(абуральна).* Што значыць у галавах?! Ён у мяне там, дзе яму і належыць быць. А вы, шаноўныя, многа сабе дазваляеце.

Сельсаветава. А вы мне глотку не затыкайце, не це ўрэмена.

Метростроева. И о гонорарах надо было тогда думать, когда писаки к народу обращались, чтобы он не выбирал того, кто "моўкі не ведае".

Сельсаветава. А вот мы яво, у доску нашава, на зло ізбралі і чхаць он ціпер хацел на вашу моўку.

Солдафонов *(падхоплівае тэму).* "Талаку" развели!

Егулагов. Фронты открыли!

Солдафонов. Народ взбаламутили! Армию оплевали!

Егулагов. На солдат и сотрудников Комитета Погоню напили!

Солдафонов. Против НАТО на лошадке аллюром с сабелькой и крестом?!

Егулагов. Я, как есаул, от белорусского казачества и Славянского собора скажу: тюрьма по вас, писаках и революционерах-демократах плачет!

Некурвінская. Дык турмы ў нас ужо біткам набіты, больш не лезе.

Есаул. расстреливать надо больше, они и посвободнеют. Или концлагеря строить...

Солдафонов. Вольёмся в российскую зону – дефицита в концлагерях не будет. Россия-матушка всех, и своих и наших, примет за милую душу.

Апякін. Таварышы, ну што вы гаворыце?! Гэта ў нас ужо было, дык ці варта зноў?..

Сельсаветава. Варта, бо няплоха було. Мой дзед да етага ўрэмя ў кулацкай хаце жывёць. Дамок – што званок!

Метростроева. И буржуйские дачки скоро поделим.

Сельсаветава. Усё падзелім!

Метростроева. Заводы – рабочим!

Сельсаветава. А землю – колхозам!

Егулагов. А "творчай і навуковай інтэлігенцыі" – фуфайку і кайло... "няхай твораць". *(Рагоча).*

Апякін. Ну, вы ўжо зусім, таварыш есаул... Дыктатура дыктатурай, але ж... трэба неяк памяркоўна. Часы сапраўды іншыя...

Солдафонов. Был у нас один "памяркоўны".

Егулагов. Да весь вышел...

Семиглазова. Только и оставил после себя вот таких Калиновских.

Некурвінская. Якім, між іншым, і шыбеніца не страшная...

Егулагов. А вот через несколько минут увидим... вздрогнет или не вздрогнет ваш герой.

Апякін. Таварышы, таварышы, можа мы і сапраўды яго... хоць асабіста я яшчэ не вызначыўся, але ж нельга выказваць так цынічна. Мы ж, як ніяк, а прысяжныя.

Доктар Грыц. А вось гэта ўжо звыш цынізм, спадар Апякін!.. Павесіць чалавека, аказваецца, можна, але лепш моўчкі, без цынізму. Брава, гаспада прысяжныя засядацелі! *(Вельмі рэзка.)* Кастусь Каліноўскі не вінаваты! Кастусь Каліноўскі на гэты раз не можа памерці! Мы, яго суддзі, усе разам узятыя, не варты гэтага чалавека, не кажучы ўжо, што паасобку.

Паднімаецца страшэнны шум абурэння. З'яўляецца Фельчар Кац. У руках яго дошка з метр даўжынёю. Ён ставіць яе канцом на стол і з сілай апускае другі канец. Раздаецца сапраўдны выбух. Усе заціхаюць бы апрытомеўшы, а Фельчар Кац паволі і вельмі спакойна звоніць у званочак.

Кац. Ну, што, выгаварыліся? Выкрычаліся? Надарвалі пупкі – спусцілі пару. *(Праз доўгую паўзу.)* Салідныя людзі. Эліта! Гонар сталіцы!.. Браткі-славяне, а ўтварылі вэрхал-гармідар як местачковыя жыдкі на кагальным сходзе... Ой-вэй, каб я быў жыў і вы не хварэлі. Бо на парадку дня ў нас тры жыццёвыя пытанні ў літаральным сэнсе гэтага слова. І было тры законных гадзіны часу, каб вынесці вердыкт адзінагалосна – вінаваты той Каліноўскі ці не вінаваты.

Дзве з паловай гадзіны прамітынгавалі халера ведае пра што. Ахалонце ж хоць у апошнія хвіліны, параіцеся з Госпадам Богам і ўласным сумленнем: памерці таму Кастусю, ці няхай сабе жыве. І каб вы ўсе столькі мелі, наколькі я вас разумею...

Пытанне першае: ці ўсведамляў падсудны небяспеку сваіх дзеянняў, наносячы ўдар ў скроню пацярпеламу піўным куфлем?

Пытанне другое: ці меў падсудны намер зрабіць тое, у чым ён абвінавачваецца; ці не здзейсніў ён гэта ненаўмысна, выпадкова?

Пытанне трэцяе: ці хацеў падсудны смерці пацярпелага?

Зноў усе адразу ўзрываюцца і выказваюцца адначасова.

Сельсаветава. Усведамляў – не усведамляў...

Метростроева. Главное, что убил...

Егулагов *(здзекліва).* А может, он хотел его погладить... "куфлем"?..

Уяўленне прысяжных

Солдафонов. Случайно так, невзначай...

Семиглазова. Мы не видим и не слышим, но чувствуем, что такой не мог убить. *(Перакладае Нямцову-Глушкіну).*

Нямцоў-Глушкін *(мычыць).* Н-н-н! Нин-е! Нин-е!

Семиглазова. Ну, как знаете!

Отец Сергий. Грешен раб Божий и воздастся ему по заслугам его!

Казімір Станкевіч. І падзе грэх вялікі на суддзяў неправедных!

Безнадзейна трызвоніць фельчар Кац – прысяжныя бушуюць. Заслона паволі закрываецца і адкрываецца зноў. Зала судовага пасяджэння.

(Заканчэнне ў наступным нумары.)

ПЯЦЬ ДЗЁН АДНАГО ТЫДНЯ

(невялічкія занатоўкі пра тое, як я збіраў подпісы ў падтрымку ініцыятывы ТБМ і ТБШ аб адкрыцці Беларускамоўнага нацыянальнага універсітэта)

20 чэрвеня арганізацыі ТБМ і ТБШ закончылі збор подпісаў за Беларускі Нацыянальны Універсітэт. Вынікі пакуль падводзяцца, а мы прыводзім нататкі Фелікса Шкірманкова пра тое, як гэта было ў Слаўгарадзе.

З чаго ўсё пачалося?

У адным з нумароў газеты ТБМ "Наша слова", якую я выпісваю ў Слаўгарадзе адзін, быў надрукаваны ўзор падпіснога ліста ад імя ТБМ і ТБШ за стварэнне Беларускага нацыянальнага універсітэта.

Шчыра кажучы, асаблівай увагі адразу я на гэта не звярнуў. Суполкі ТБМ у горадзе няма, дык хто будзе збіраць подпісы?

Ранкам наступнага дня, пакуль гатаваўся снядана́к, узяў у рукі газету, нажніцы, і выразаў узор падпіснога ліста, не ведаючы дзеля чаго гэта раблю. Хутчэй за ўсё – па старой звычцы, на ўсялякі выпадак. Паклаў выразку на свой пісьмовы стол – няхай ляжыць.

Кладучыся спаць, узяў "ЛІМ", каб крыху пачытаць, а перад вачыма падпісны ліст з чыстымі радкамі. Гэта было 20-га сакавіка. Засынаючы, я ўжо ведаў, што буду рабіць наступным днём.

21-га сакавіка, дзень першы

Першымі паставілі свае подпісы я і жонка. Пасля сняданку, не паспеў я апрануцца, каб сесці ў свой старэнькі "Запарожац", як заходзіць суседка. Кажу ёй што да чаго, і вось ужо тры подпісы.

Еду па гораду з планам: абавязкова наведаць рэдакцыю раёнкі, РАНА, райвыканкам, цэнтральную бібліятэку і сярэднія школы. А пачаў з Народнага суда. Але там, на жаль, была толькі загадчыца канцыляры. Сама яна руская, але цалкам падтрымлівае пазіцыю дэмакратычнай апазіцыі. Такім чынам дабавіўся яшчэ адзін подпіс.

З чатырма подпісамі вярнуўся дамоў, бо нешта зачхаў мой "мерседэс", і больш у гэты дзень подпісы не збіраў – настрой быў не той.

22-га сакавіка, дзень другі

Пачаў з рэдакцыі раённай газеты з неўміручай назвай "Ленінскае Слова" і РАНА – яны ў адным будынку. Адразу зайшоў да намесніка рэдактара Валянціны Язерскай. З ёй ніякіх праблем не магло быць (так і атрымалася). Дарэчы, яна адзіная з калектыву рэдакцыі карыстаецца на працы беларускай мовай. Мы з ёй нават жартуем, што нам абавязкова патрэбна сустракацца, каб практыкавацца ў беларускай мове, бо інакш засісне нас "трасянка", а потым даканае руская.

Паставілі свае подпісы і тры супрацоўніцы рэдакцыі. Якраз у гэты момант у памяшканне зайшоў рэдактар газеты. Знаёмы мы даўно. Нашы бацькі сябравалі. Яго бацька быў рэдактарам раёнкі, а мой – нейкі час працаваў у рэдакцыі літсупрацоўнікам, а потым быў актыўным аўтарам.

Пацікавіўся што адбываецца, патрымаў у руках падпісны ліст і знайшоў зачэпку, каб не паставіць свой подпіс.

- Это профанация, а не сбор подписей!

- У чым ты бачыш прафанацыю?

- Заполняют подписной лист на русском языке, а сами лезут в белорусы!

- Яны хочуць быць сапраўднымі беларусамі, таму і ставяць свае подпісы. А на рускай мове таму, што іх у пятым, а мо ў дзесятым пакаленні прымушалі думаць, чытаць і пісаць не на сваёй роднай мове, але якое гэта мае дачыненне да сутнасці справы? Я ведаю рускіх, якія не валодаюць беларускай мовай, але цалкам падтрымліваюць патрабаванне аб адкрыцці Беларускага нацыянальнага універсітэта, бо лічаць сорамам для дзяржавы, калі ў ёй няма ніводнай вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай навучальнай установы з выкладанем усіх прадметаў на мове тытульнай нацыі.

На гэтым наш кароценькі дыялог закончыўся. Рэдактар паклаў падпісны ліст і выйшаў. Я не затрымліваў яго і не прапаноўваў яму паставіць свой подпіс. Ён – рэдактар беларускай газеты, напэўна, не паважае беларускую мову, бо карыстаецца толькі рускай. Таму, калі б ён нават і пакінуў свой подпіс, вага гэтага подпісу была б несувымяральнай. Ну ды Бог яму суддзя.

З рэдакцыі зайшоў у метадычны кабінет РАНА. З пяці кабет чатыры паставілі свае подпісы. Пры гэтым адна з іх слушна заўважыла, што калі б прэзідэнт загаварыў на беларускай мове – адбылася б ланцуговая рэакцыя сярод чынавенства ўсіх узроўняў, і тады не трэба было б збіраць подпісы, бо ўсё вырашылася б хутка і безбалюча.

А вось яшчэ адна, зайшоўшая ў кабінет, калі я ўжо выходзіў, уразіла мяне сваім цемрашальствам. Я не называю яе прозвішча, так як і прозвішча рэдактара раёнкі. У Слаўгарадзе іх і так ведаюць, а ў іншых раёнах і гарадах Беларусі хапае і сваіх цемрашалаў.

Дык вось, гэтая кабета – метадыст РАНА, беларуска, гледзячы цнатлівымі вачамі, адказала:

- А мне это не надо! Я не люблю белорусский язык, у меня с ним всегда были проблемы. И никому он не нужен!

- Ну а калі б да вас звярнуліся з падпісным лістом, у якім трэба было падтрымаць прапанову аб адкрыцці польскай ці яўрэйскай навучальнай установы, як бы вы аднесліся да гэтага?

- Ну и пусть открывают, я бы не возражала...

- Калі ласка, удакладніце: не супярэчылі б ці паставілі свой подпіс?

- Поставила бы, почему нет, раз им хочется...

Я больш не задаваў ёй пытанняў, а хутчэй выйшаў на свежае паветра. Не задаваў, бо адчуваў, што нарастаючае ўва мне абурэнне такім цемрашальствам, такой непрыхаванай варожасцю метадыста РАНА(!!) можа аказаць мне дрэнную паслугу, і я ёй – жанчыне скажу тое, што гаварыць нельга, хаця яна гэтага і заслугоўвае.

Крыху пастаяў, супакоіўся і вырашыў завітаць да загадчыка РАНА. Падняўся на другі паверх, пацікавіўся ў сакратаркі ці ў сябе загадчык. Атрымаўшы станоўчы адказ, адчыняю дзверы ў знаёмы кабінет, які належаў у свой час першаму сакратару райкама КПБ, а цяперашні яго гаспадар – Віктар Андрэевіч Новікаў займаў тады на гэтым жа паверсе значна меншы кабінет загадчыка аддзела райкама.

З Віктарам Андрэевічам мы знаёмы ўжо болей дваццаці гадоў. Якраз з таго часу, як я прыехаў у Слаўград, выйшаўшы на пенсію. У кабінеце той жа доўгі стол, амаль ад уваходных дзвярэй, за якім у тыя часы засядалі члены бюро райкама. Упоперак з ім, як і тады, меньшы стол. Разам яны ўтвараюць літару "Т".

На сцяне, якраз над галавой гаспадара кабінета, каляровы партрэт, у багетавай рамцы, Аляксандра Рыгоравіча. Раней на гэтым месцы быў партрэт Уладзіміра Ільіча.

Пакуль ідзеш ад дзвярэй да стала гаспадара кабінета, хапае часу, каб усё гэта ахапіць вокам.

Мы не сустракаліся ўжо, калі не памыляюся, амаль з год, яшчэ з таго часу, як Віктар Андрэевіч працаваў намеснікам старшыні райвыканкама.

Перакінуўшыся звычайнымі ў такіх выпадках словамі, я патлумачыў Віктару Андрэевічу мэту свайго візіту. Ён адразу ўхапіў галоўны сэнс выкладзенага мной (досвед партапаратчыка!) і ліхаманкава пачаў абдумваць свае першыя словы. Гэта было бачна па таму, як ён без усялякай патрэбы пачаў перакладваць з месца на месца паперы на стале. На твары з'явілася знаёмая ўсмешка, што сведчыла аб прынятым рашэнні. Першыя словы, сказаныя ім, падцвердзілі маю здагадку.

- Якая неабходнасць адкрываць яшчэ адзін беларускі універсітэт, калі ўжо адзін ёсць – Беларускі дзяржаўны універсітэт?

- Назва "Беларускі" сведчыць аб дзяржаўнай прыналежнасці і толькі. А гаворка ідзе аб тым, што ў незалежнай краіне Рэспубліка Беларусь няма ніводнай вышэйшай і нават сярэдняй спецыяльнай навучальнай установы дзе б выкладанне цалкам вялося на беларускай мове!

- У БДУ ёсць факультэты дзе выкладане вядзецца цалкам на беларускай мове! У Магілёўскім універсітэце таксама...

- Прабачце, Віктар Андрэевіч, гаворка ідзе не пра асобныя факультэты, а пра цалкам універсітэт з выкладаннем усіх дысцыплін на беларускай мове!

Віктар Андрэевіч з задавальненнем засмяяўся:

- І як вы сабе ўяўляеце працэс выкладання ўсіх дысцыплін на беларускай мове, напрыклад, вышэйшай матэматыкі, тэарэтычнай механікі, нарэшце, дзе ўжываюцца тэрміны і паняцці якіх няма ў беларускай мове?

- Віктар Андрэевіч вы насамрэч верыце ў такое, што сказалі? У сусветнай навуцы, да якой належыць і наша беларуская, ёсць шэраг тэрмінаў і паняццяў якія не патрабуюць перакладаў, бо з'яўляюцца міжнацыянальнымі. У медыцыне, напрыклад, у палеанталогіі. Але гэта тычыцца толькі асобных спецыяльных тэрмінаў.

- Дык якое ж гэта будзе выкладанне на беларускай мове?

- Такое ж самае, як для немцаў на нямецкай, для французаў на французскай, для італьянцаў на італьянскай і г.д. Прабачце, Віктар Андрэевіч, але вы наўмысна адхіляецеся ад тэмы. Пакінем закранутую вамі "праблему" на вырашэнне спецыялістаў, а вы мне адкажыце канкрэтна: падтрымліваеце вы прапанову стварэння цалкам беларускамоўнага універсітэта?

І тут Віктар Андрэевіч паказаў такую слоўную эквілібрыстыку, што заставалася толькі пapляскаць яму.

Дзве гадзіны і дзесяць хвілін працягвалася наша сустрэча. На развітанне, стоячы пад партрэтам нелегітымнага прэзідэнта, загадчык Слаўгарадскага РАНА Віктар Андрэевіч Новікаў сказаў, што ў нас для рускай і беларускай моў канстытуцыйна замацаваны аднолькавы правы. Вось толькі ні словам ні абмовіўся паважаны загадчык аб тым, што для выкарыстання аднолькавых правоў дзяржава павінна стварыць і аднолькавыя ўмовы. Калі гэтага няма, як у нашай краіне, ні аб якіх аднолькавых правах не можа быць і гаворкі.

На гэтым закончыўся дзень другі.

23-га сакавіка, дзень трэці

Не гледзячы на тое, што першыя два дні прынеслі толькі 20 подпісаў, прачнуўся я ў добрым настроі і, выпіўшы кубак гарбаты, пачаў трэці дзень з цэнтральнай бібліятэкі. Там усе тры супрацоўніцы паставілі свае подпісы.

Паколькі патрэбна было заправіць палівам машыну я вырашыў па дарозе на аўтазапраўку зазірнуць на мясцовую "камароўку". Падышоў да знаёмых хлопцаў. Сказаў, што раблю ўжо трэці дзень. Перадаючы з рук у рукі падпісны ліст, ставілі сваек подпісы знаёмыя і незнаёмыя людзі.

Падышлі два азербайджанцы, якія ўжо некалькі гадоў жывуць у Слаўгарадзе. Калі даведаліся ў чым справа, папрасілі дазволу паставіць і свае подпісы. Пры гэтым толькі сказалі: "Свой родной язык надо уважать".

Раптам адзін з хлопцаў шэпча? "Мянты!". Я абярнуўся і ўбачыў двух міліцыянтаў якія з сумнымі тварамі ад бяздзелля наближаліся ў нашым кірунку. Я зрабіў крок ім насустрач і сказаў:

-Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны выступіла з ініцыятывай аб адкрыцці ў Менску Беларускага нацыянальнага універсітэта. Я збіраю подпісы. Вы згодны падтрымаць гэтую ініцыятыву?

Заўважаю разгубленасць на тварах. Адзін з іх незадаволена кажа:

- Нікакога Скарыну я не знаю! – Звяртаюся да другога: - А ты ведаеш хто такі Скарына?

- Чуў пра такога...

- Дык можа паставіш свой подпіс? – Бачу – хлопец вагаецца. Але той другі, пачуўшы маю прапанову, незадаволена кажа:

- Пайшлі!

Хлопцы, што стаялі каля мяне, ад душы смяяліся.

-Уладзіміравіч, ты іх больш так не палохай!

Настрой у мяне ўзняўся, бо ўжо заканчваўся другі ліст, а гэта значыць, што на пяты дзесятак пераваліла.

На аўтазапраўцы сустрэў знаёмага старшыню сельскага савета. Павіталіся, Пацікавіўся ў мяне навінамі. Я і кажу:

- Заходзь да хлопцаў – будуць і навіны.

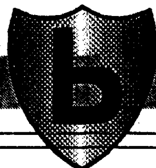
У каморцы, дзе працавалі запраўшчыкі, было чатыры чалавекі. Я папрасіў заліць у бак 20 літраў бензіну, разлічыўся, адагнаў машыну ад бензакалонкі і тады сказаў чым займаюся апошнія дні. Хлопцы дружна паставілі свае подпісы. І раптам старшыня сельскага савета звяртаецца да мяне:

- Уладзіміравіч, дай мне падпісны ліст, і я збяру подпісы. Калі не хопіць аднаго, я сам зраблю яшчэ.

- Я даў яму падпісны ліст, а сам ад здзіўлення з хвіліну не ведаў, што казаць. Справа ў тым, што пад час выбарчай кампаніі ў Вярхоўны Савет у 1990 годзе я быў кандыдатам у дэпутаты, а гэты чалавек (ён тады працаваў старшынём сельскага савета) агітаваў супраць маёй кандыдатуры, і асабіста сам здзіраў агітацыйныя ўлёткі, якія расклейвала мая група падтрымкі. Няўжо ўрэшце прасвятлела ў сумленні гэтага чалавека?

Пайшла гаворка пра жыццё. І я зразумеў, што гэта ўжо якасна іншы чалавек. Не, ён яшчэ не даспеў да адкрытага пратэсту, бо добра ведае чым гэта для яго абернецца. Але сёння ён ужо не будзе зрываць улёткі.

У добрым настроі закончыў я трэці дзень збору подпісаў

ПЯЦЬ ДЗЁН АДНАГО ТЫДНЯ

(невялічкія занатоўкі пра тое, як я збіраў подпісы ў падтрымку ініцыятывы ТБМ і ТБШ аб адкрыцці Беларускамоўнага нацыянальнага універсітэта)

24-га сакавіка, дзень чацвёрты

Так атрымалася, што з запланаванага на гэты дзень я выканаў толькі палову. Планаваў сабраць подпісы ў настаўнікаў дзвюх сярэдніх школ, але не атрымалася.

Пачаў з сярэдняй школы №2. Некалі яна была беларускай, а цяпер і першая і другая сярэднія школы рускія. Пачаў з другой, бо там вучылася мая сястра, і на школьнай дошцы гонару яе прозвішча пачынае спіс медалістаў. Яна закончыла школу з срэбным медалём у 1954 годзе.

У настаўніцкай я расказаў дырэктарцы з якой мэтай завітаў у школу. Знешне я не мог вызначыць, як яна ставіцца да збору подпісаў. Сказала, што трэба пачакаць перапынку.

Празвінеў званок і ў настаўніцкую пачалі ўваходзіць настаўнікі. Былі сярод іх асабіста знаёмыя. Дырэктарка літаральна ў дзвюх словах сказала з якой мэтай я прыйшоў да іх. Мне засталося крыху дапоўніць яе, і я запрасіў тых хто падтрымлівае гэтую акцыю паставіць свой подпіс.

Два ці тры настаўнікі выказалі словы падтрымкі, а астатнія моўчкі запісвалі свае прозвішчы і ставілі подпіс. Празвінеў званок на ўрок. Частка настаўнікаў засталася, каб паставіць свой подпіс, а частка пачала выходзіць з настаўніцкай.

Цяжка сказаць чаму не ўсе затрымаліся: ці то звычка пачынаць урок без затрымкі, ці званок дапамог тым хто вагаўся прыстойна выйсці з непрыемнага для іх становішча. Але як бы там ні было, а большасць настаўнікаў паставілі свае подпісы, і я ў добрым настроі паехаў у школу №1, што ў другім канцы Слаўгарада.

Праязджаючы каля будынка ў якім месціцца раённая арганізацыя БПСМ, раптам падумаў: "А чаму б не завітаць да беларускіх патрыётаў? Як падумаў, так і зрабіў.

На месцы застаў чатырох прыгожых дзяўчат. Я не стаў распытваць хто з іх першы, хто другі сакратар (на шыльдацы быў распісаны увесь табель аб рангах), а запытаў, нібыта не ведаючы:

-БПСМ – гэта Беларускі Патрыятычны Саюз Моладзі? Я правільна разумею?

- Так правільна!

- Ну тады вы абавязкова падтрымаеце тое з чым я да вас завітаў! – і наколькі ж прыемным было маё здзіўленне, калі яны, выслухаўшы мяне, з задавальненнем паставілі свае подпісы.

А потым у нас адбылася гаворка аб паняццях патрыятызму, беларускай нацыянальнай ідэі. Прыемна, канешне, мне было пачуць ад іх, што яны чытаюць "Народную волю".

І я не вытрымаў і спытаў:

- Толькі шчыра: ці падабаюцца вам мае вершы?

- Вельмі падабаюцца! Ведаеце, Фелікс Уладзіміравіч, у душы ўздымаецца хваля гонару калі ў "Народнай Волі" чытаем прозвішча аўтара – ваша прозвішча, бо вы наш зямляк!

А я з задавальненнем падумаў, развітваючыся з імі: "Не, не будуць яны скакаць пад сумніўную музыку!".

Вось з-за гэтых прыгожых, разумных дзяўчат я спазніўся ў гэты дзень у школу №1.

25-га сакавіка, дзень пяты і апошні

Не ведаю дакладна колькі настаўнікаў працуе ў гэтай школе. Я сядзеў у настаўніцкай і гутарыў са знаёмай настаўніцай, дачкой нашай добрай суседкі. Пачалі заходзіць настаўнікі. Тамара Міхайлаўна запрашала кожнага да нашага століка і прапаноўвала паставіць свой подпіс. Усё ішло амаль так, як і ў школе №2., за выключэннем таго, што не было дырэктара. Было і яшчэ істотнае адрозненне. Настаўніца беларускай мовы і літаратуры адмовілася паставіць свой подпіс...

Але гэта ўжо не магло сапсаваць мне настрой, бо агульны малюнак я ўжо бачыў. І ён быў неблагім.

Чым усё скончылася?

Скончылася, як я лічу, добра. Па-першае, не трапіў у міліцэйскі пастарунак, а такое ў наш час не выключана.

Па-другое, за пяць дзён сабраў адзін сто подпісаў. А калі б у Слаўгарадзе была хаця б невялічкая суполка ТБМ, то гэтых подпісаў было б многа болей.

Шкадую, што не змог ахапіць гэтай справай сельскія беларускамоўныя сярэднія школы. Не па кішэні бензін пенсіянеру. А менавіта выпускнікі сельскіх беларускамоўных школ з-за адсутнасці ў краіне беларускамоўных ВНУ пры паступленні ў інстытут трапляюць у значна горшыя ўмовы ў параўнанні з выпускнікамі рускамоўных гарадскіх школ.

Нехта скажа, што ва ўсіх гуманітарных ВНУ ёсць факультэты беларускай мовы і літаратуры. Але ці ўсе выпускнікі беларускамоўных школ абіраюць для сябе прафесію філолага? А як быць тым каго цікавіць тэхніка ці медыцына?

Хочацца верыць, што ў гэтых сельскіх беларускамоўных школах колькасць подпісаў у падтрымку ініцыятывы ТБМ і ТБШ аб адкрыцці беларускамоўнага універсітэта будзе значна большай. Але апытанне, на маю думку, трэба рабіць не толькі сярод настаўнікаў, а і сярод вучняў выпускных і перадвыпускных класаў, бо праблема паступлення непасрэдна кранае іх.

Вяртаючыся да адсутнасці ў Слаўгарадзе суполкі ТБМ, не хачу ўскладаць віну за такі заняпад пачуцця ўласнай годнасці, пачуцця прыналежнасці да Беларусі не як геаграфічнага паняцця, а як да Еўрапейскай дзяржавы з багатай гістарычнай спадчынай, ні на настаўніцкае асяроддзе, ні на кіраўніцтва ТБМ, ні на вядомых дзеячоў беларускай літаратуры і мастацтва (ніхто з дзвюх апошніх катэгорый не зазірнуў у Слаўгарад), ні рабіцца паслядоўнікам Чэхаўскай гераіні, якая сама сябе адлупцавала.

Усё шмат складаней. Бессаромная хлусня афіцыйных СМІ, пераследы патрыётаў, рэальная пагроза пазбавіцца працы, трапіць за краты – усё гэта запалохала, на жаль, большасць людзей (менавіта большасць!). І яны баяцца адкрыта сказаць тое, што думаюць пра рэжым у краіне. Яны падтрымліваюць патрыятычныя погляды, але не выходзячы з уласных кватэр, кіруючыся вядомым выразам, што мая хата – мая цытадэль.

Вось чаму нават у сталіцы колькасць удзельнікаў вулічных акцый пратэсту далёка не дацягвае да той крытычнай масы, якую ўжо ніякія АМАП-ы не змогуць стрымаць, а калі паспрабуюць пусціць у ход спецсродкі, хваля народнага гневу змяце любы антынародны рэжым.

Як проста ўсё і як складана...

Фелікс Шкірманкоў,
ветэран Вялікай Айчыннай вайны, г.Слаўгарад
26 сакавіка 2000 г.

Юры Грыбоўскі, сябра Вайскова-геральдычнай падкамісіі ТБМ

ЯК І ДЗЕ ВАЯВАЛІ БЕЛАРУСЫ НА ЗАХОДНІХ ФРАНТАХ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ?

Падчас другой сусветнай вайны беларусы змагаліся з гітлерызмам не толькі ў шэрагах адной Чырвонай Арміі. Нашы землякі баранілі сваю Бацькаўшчыну далёка па-за межамі Беларусі. Акрамя ўдзелу савецкіх ваеннапалонных беларускага паходжання ў руху Супраціву шэрагу еўрапейскіх краін, якія апынуліся ў Францыі, Італіі, Югаславіі і інш., беларусы як сталыя вайскоўцы Брытанскіх войск прымалі ўдзел у баях з гітлераўцамі ў Паўночнай Афрыцы і Італіі. Большасць з іх – жыхары Заходняй Беларусі, якія апынуліся ў шэрагах войск заходніх саюзнікаў прайшоўшы жахі сталінскіх лагераў, а пасля савецка-польскай дамовы аб фармаванні Польскага войска на тэрыторыі СССР, як былыя грамадзяне 2-ой Рэчы Паспалітай былі залічаны ў Армію Андэрса. У складзе гэтага войска яны на працягу 1942 года эвакуіраваліся ў Іран, а адтуль у – Ірак, Палестыну, Егіпет.

Беларусы з ліку вайскоўцаў Асобнай Брыгады Стральцоў Карпацскіх, якая пачала фармавацца ўзімку 1940 года ў Сібіры, бралі ўдзел у баях з нямецка-італьянскім афрыканскім корпусам генерала Ромеля на тэрыторыі Паўночнай Афрыкі, аб чым сведчаць ганараванні нашых землякоў брытанскай вайсковай ўзнагародай "Зорка Афрыкі". Жаўнерам беларускага паходжання давялося ўдзельнічаць у абароне г. Торбука (Лівія) у 1941 годзе, пры тым на найскладаным прагалку абарончых умацаванняў саюзнікаў.

Адной з бліскучых баявых старонак беларускай вайсковасці сталася Італьянская кампанія (1943-1944), дзе беларусы паказалі сябе, як здольныя і мужныя жаўнеры. На гэты момант эвакуіраванае з СССР Польскае войска было перафармавана ў 2 Польскі Корпус. Пад час адной з найвядомых бітваў Італьянскай кампаніі – штурму Монтэ-Касіна, якая з'яўлялася ключавым пунктам нямецкай абарончай лініі "Густава" зачыняючай далейшы шлях саюзнікаў на Рым, вайскоўцы беларускага паходжання знаходзіліся ў авангардзе бойкі. Адзін з праваслаўленых беларусаў здзейсніў подзвіг пад час адной з вырашальных атак і, неўзабаве, быў узгаданы польскім гісторыкам Ваньковічам у кнізе "Бітва за Монтэ-Касіна". Пра чынны ўдзел і геройства ў часе бітвы пад Монтэ-Касіна сведчыць той факт, што на тамтэйшых вайсковых могілках пахавана каля трохсот жаўнераў беларускага паходжання, што складае – 24% ад агульнай колькасці пахаваных. Нашы землякі ўдзельнічалі ў баях з гітлераўцамі на Апенінскім паўвостраве да канчатковай капітуляцыі нямецкай групоўкі ў Італіі ў красавіку-траўні 1945 года.

Апрача ўдзелу ў баях на вышэйпералічанных тэатрах ваенных дзеянняў Другой сусветнай вайны, беларусы па паходжанні ваявалі ў іншых частках і злучэннях Польскіх Сіл Збройных на Захадзе (ПЗСЗ) пад Брытанскай камандай, што кватэраваліся на Брытанскіх выспах. У прыватнасці, з упэўненасцю магчыма казаць пра прысутнасць беларусаў сярод лётчыкаў ваенна-паветраных сіл заходніх саюзнікаў якія ўдзельнічалі ў бамбаваннях гітлераўскіх вайсковых аб'ектаў у Нямеччыне. Адным з гэткіх пілотаў быў уражэнец Мядзельшчыны – Казімір Яновіч.
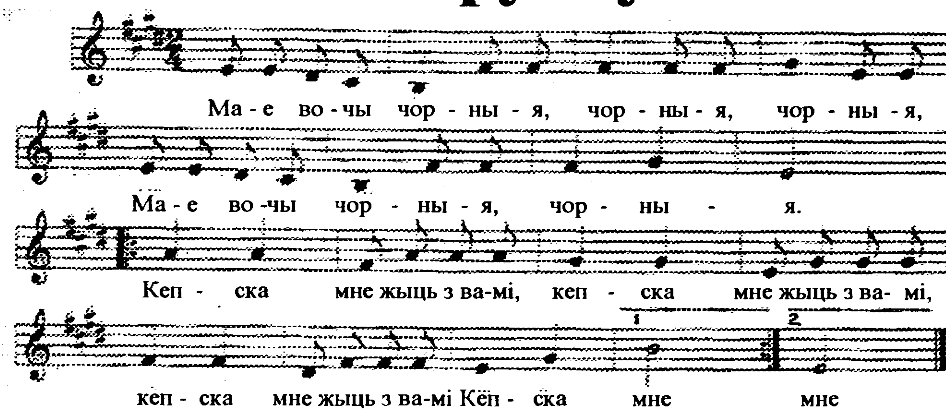
На жаль, вельмі мала вядома пра нашых землякоў, якія прымалі ўдзел у Другой сусветнай вайне ў складзе войск ЗША, з ліку беларусаў у першым пакаленні, што ў міжваенны час эмігравалі з Заходняй Беларусі – у ЗША. Дакладна вядомыя некаторыя прозвішчы амерыканскіх беларусаў падчас высадкі ў Нармандыі 6 чэрвеня 1944 года, а таксама, якія ўдзельнічалі ў іншых ваенных аперацыях амерыканскага войска. За сваю адвагу і вычыны яны былі адзначаны шэрагам вышэйшых амерыканскіх вайсковых ўзнагарод. Так, напрыклад, беларус Уладзімір Каваленка быў ганараваны Найвышэйшым Крыжам Ваенна-Паветранага флоту. Такіх беларусаў, якія вызначаліся на франтах паводле амерыканскіх тымчасовых перыёдыкаў, былі сотні.

Большасць нашых землякоў былі шараговымі. Але трапляюцца і тыя, хто меў афіцэрскую годнасць. Іншая рэч, што яны асцерагаючыся пераследу з боку таго ж польскага вышэйшага камандавання, дзе панавалі шавіністычныя погляды, не выказваліся галосна наконт іх беларускага паходжання. Да ліку апошніх можна аднесці генерала Нікадыма Сулік-Сарноўскага, які камандаваў 5-ай Крэсавай Дывізіяй Пяхоты (5 КДП), сярод асабовага складу якой было каля паловы беларусаў.

Што тычыцца колькасці нашых землякоў у шэрагах войск альянтаў, то – пытанне застаецца адчыненым. Былы вайсковец ПЗСЗ Віктар Сянкевіч мяркуе, што іх было звыш 30 тыс., з якіх на розных франтах загінула не менш, як – 2 тыс. Як бы там не было, але ўдзел беларусаў на заходніх франтах Другой сусветнай вайны, які не з'яўляеўся прыватным выпадкам, а быў даволі масавай з'явай, сведчыць пра тое, што нашы землякі чарговы раз пераканалі свет у сваёй годнасці і здольнасці бараніць Бацькаўшчыну не толькі на баку адной дзяржавы.

Давайце спяваць па-беларуску

Весела

Мае вочы чорныя

Песня з рэпертуару ансамбля "Сьвята"

Мае вочы чорныя,
чорныя, чорныя,
Мае вочы чорныя, чорныя.
Кепска мне жыць з вамі *3 р.*
Кепска мне.

Ой, радзіла мяне маці,
мяне маці, мяне маці
Ой, радзіла мяне маці, мяне маці,
Долі не дала *3 р.*
Не дала.

Як вазьму я сваю долю,
сваю долю, сваю долю,
Як вазьму я сваю долю, сваю долю,
У лузе закапаю *3 р.*
У лузе.

Мяне хлопцы не чапайце,
не чапайце, не чапайце,
Мяне хлопцы не чапайце, не чапайце.
Пасагу не маю *3 р.*
Не маю.

Паўтор 1 куплета.

Жывая кніга прыроды

Для педагогаў дашкольных установаў. Укладальнік Ірына Марачкіна

ЛЕТА. ЧЭРВЕНЬ

ЧЭРВЕНЬ. Назва месяца тлумачыцца чырвоным колерам, які набываюць некаторыя ягады менавіта ў гэтыю пару.

У чэрвені сонейка ўзнімаецца ў неба вельмі высока і пасылае на зямлю шмат цяпла. Аднак гэты месяц багаты на розныя неспадзяванкі. Часам здараюцца моцныя вятры, засухі і лівні, начныя замаразкі і нават снег.

22 чэрвеня – самы доўгі дзень і самая кароткая ноч. У народзе кажуць: сонца павярнула на зіму, а лета – на гарачыню.

Чэрвень – месяц кветак. Лугі ў гэты час нагадваюць стракаты дыван. Цвітуць рамонкі, незабудкі, смолкі, валошкі, канюшына і іншыя расліны.

На палях красуе жыта, а ў лесе вырастаюць першыя летнія грыбы-каласавікі: баравікі, падбярозавікі,

падасінавікі. На лясных палянках спеюць першыя суніцы.

Паступова сціхаюць вясёлыя птушыныя спевы. Выклёўваюцца маленькія птушаняты, якія ўвесь час просяць есці. Таму птушкі цэлымі днямі лятаюць у пошуках корму. Шмат шкодных насякомых знішчаюць яны ў гэтыя летнія дні. У чэрвені паяўляюцца на свет вожыкі, лісяняты і зубраняты.

ЦЁЦЯ

ЦЁЦЯ – багіня лета, жонка Перуна. Па мужу яе называюць Грамавіцаю. Цёця адрозніваецца ад Лялі, багіні вясны, тым, што крыху старэйшая. Цёця – гэта ўжо не маладзенькая, зграбная, тоненькая дзяўчына, а мажная, пажылая, поўная жанчына са спелымі каласамі на галаве і з пладамі ў руках. Цёця сходзіць на зямлю, каб упрыгожыць яе зеленню і кветкамі.

З беларускай міфалогіі

ЧЭРВЕНЬ

Чэрвень –
Чырвань,
Расквітнеўся
Чабарок.
Выйшаў Янка
На палянку
Збіраць ягады
Ў збанок.
А суніцы,
Як ліхтарыкі,
Гараць,
-Вунь лісічкі
Невялічкі! –
Дзеці голасна
Крычаць.
Чэрвень –
Чырвань.
Сонца свеціць.
Чэрвень –
Першы
Летні месяц.

Авяр'ян Дзеружынскі.

ЗОРКІ

Зоркі, зоркі-самасейкі
Ночку ўсю мігцяць, мігцяць.
Як натомяцца іх вейкі,
Пачынаюць зоркі спаць.
І не чуюць, - грукай, ляпай, -
Як Мядзведзіца тады
Іх зграбае мяккай лапай,
Коўш прыўзняўшы залаты.
Як кудысьці з ім знікае –
У пустыню ці ільды
За далёкім небакраем –
Немаведама куды!
А мінае дзень, згасае,
Зноў Мядзведзіца з каўша,
Глянь ты, зоркі вытрасае, -
Аж любуецца душа!..
І мігцяць зноў над пагоркам
Зоркі ў дружнай грамадзе,
І ніяк не ўспомняць зоркі,
Дзе праспалі светлы дзень?..

Алег Лойка.

ЛЕТА

Прыйшло лета. Куды ні глянь – усюды зелена, усё расце, усё наліваецца. Лісце на дрэвах вырасла на ўвесь рост свой і трапечацца на сонцы. Весела пазірае стары лес, што разросся за сялом і цягнецца на краях поля... Кусты арэшніку, рабіны, чаромхі густа разрасліся ўнізе і далёка параскідалі свае зялёныя галіны. Так зелена, так густа, што, здаецца, не пралезеш у лес! Птушкі аж глушаць сваімі галасамі, сваім шчэбетам. Некаторыя, раннія, ужо вывелі дзетак і клапатліва шчабечуць каля сваіх гняздзечак, як нянькі каля калыскі...

Густая, высокая трава, як мора, калышацца на ветры. А кветак, кветак! Якога толькі колеру не найдзеш тут кветак! Мільёны пчолак, чмялёў уюцца над імі са звонам і шумам. Так і цягне на прывольны луг, дзе так многа кветак, птушак, усякіх конікаў і матылёчкаў, песень, шуму і звону, дзе так прахалодай дыхае чысты, свежы ветрык.

Шчыраю рукою ўбрала лета ўвесь Божы свет.

Якуб Колас.

ПЯРУН

ПЯРУН – Бог нябеснага агню. Пярун, паводле ўяўленняў беларусаў, велічны, статны, высокага росту з чорнымі валасамі і доўгай залатой барадою. Седзячы на вогненнай калясніцы, ён раз'язджае па небе, узброены лукам і стрэламі. Яго грымотны лук – каменны молат. Яго стрэлы – маланкі. Адным ударам свайго каменнага молата Пярун разбівае хмары. Чэрці бягуць на зямлю, але і тут іх даганяюць стрэлы Перуна. Чорт любіць хавацца пад дрэвам, таму небяспечна станавіцца пад дрэвы, каб схавацца ад дажджу: замест чорта Пярун можа забіць чалавека. Пры громе і маланцы трэба жагнацца, каб адагнаць ад сябе чорта.

З беларускай міфалогіі.

СОНЦА

Сонейка свеціць
Ад ранку да вечара,
Сонейка грэе
Ад ранку да вечара
І не таму,
Што рабіць яму нечага.
Хоча яно,
Каб шумелі сады,
Каб у садах спелі
Дзецям плады,
Каб колас у полі
Хіліўся к раллі,
Каб травы раслі
І каб кветкі цвілі,
Каб людзі шчасліва
Жылі на зямлі.

Іван Муравейка.

ВЯСЁЛКА

Уверсе шалік новы,
Прыгожы, каляровы,
Апусціўся ля ракі.
Пабягу я напрасткі,
Адарву яго хоць крышку,
Эх, і шалік будзе Мішку!

Ніна Галіноўская.

НОЧКА

Сонца палючае,
Сонца жывучае
Скончыла дзённы абход.
Зорачкі ясныя,
Зоркі бліскучыя
У небе вядуць карагод.
Месячык беленькі,
Месячык чысты
З хмарак свой твар паказаў.
У рэчцы празрыстай,
У рэчцы спакойнай
Хор вадзяны запяяў.
Дрэўцы купчастыя,
Дрэўцы зялёныя
У люстра глядзяцца вады.
Жабкі рухлівыя
Жабкі вясёлыя
Скачуць туды і сюды.
Летняя ночка,
Як маці, калыша
Стомлены працай народ.
Зорачкі ясныя,
Зоркі бліскучыя
У небе вядуць карагод.

Сяргей Новік-Пяюн.

СУНІЧКА

Ганна сунічку
Знайшла на паляне.
Кажа сунічка-гарэзніца
Ганне:
-Мне пакланіся
Ты па ахвоце.
Стане
Салодка-салодка
У роце.

Мікола Мятліцкі.

Рэдактар Станіслаў Суднік

Заснавальнік: ТБМ імя Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб рэгістрацыі: № 83 ад 28 чэрвеня 1996 г.
Адрас рэдакцыі: 220005, г. Менск, вул. Румянцава, 13.
Адрас для паштовых адпраўленняў: 231300, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: ns@lida1.lingvo.grodno.by

Рэдакцыйная калегія:
Людміла Дзіцэвіч, Алесь Гурыновіч, Ірына Марачкіна, Леакадзія Мілаш, Язэп Палубятка, Алесь Петрашкевіч, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні. 231300, г.Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 26. 06. 2000 г.
Наклад 3200 асобнікаў. Замова № 1702
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес.- 147 руб., 3 мес.- 441 руб.
Кошт у розніцу: 35 руб.